

Univerzita Karlova – Pedagogická fakulta

Katedra rusistiky a lingvodidaktiky

**Ruská, česká a anglická slovní zásoba tematické oblasti
lyžování v porovnání**

**Comparison of Russian, Czech and English vocabulary in the
subject area of skiing**

Vojtěch Hynek

Vedoucí práce: PhDr. Lenka Rozboudová, Ph.D.

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Anglický jazyk se zaměřením na vzdělávání – Ruský
jazyk se zaměřením na vzdělávání

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma *Ruská, česká a anglická slovní zásoba tematické oblasti lyžování v porovnání* vypracoval pod vedením PhDr. Lenky Rozboudové, Ph.D., samostatně, a to za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato bakalářská práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Praha, 11. dubna 2023

Poděkování

Mé poděkování patří PhDr. Lence Rozboudové, Ph.D., za její odborné a cenné rady, ochotu, vstřícnost a trpělivost.

ABSTRAKT:

Bakalářská práce se zaměřuje na porovnání slovní zásoby lyžařského sportu mezi českým, ruským a anglickým jazykem. V práci jsou srovnávány lexikální jednotky spojené se sjezdovým, běžeckým, či akrobatickým lyžováním. V praktické části zkoumá původ jednotlivých slov, slovních spojení, názvů jednotlivých sportovních pomůcek nebo aktivit. Dále se bakalářská práce zabývá složitostmi v oblasti překladu, či složitostmi v oblasti zkoumání původu jednotlivých výrazů.

KLÍČOVÁ SLOVA:

sport, sportovní terminologie, slovní zásoba, slang, lyžování, ruský jazyk, český jazyk, anglický jazyk

ABSTRACT:

The bachelor thesis focuses on the comparison of the vocabulary of skiing between Czech, Russian and English. The thesis compares lexical units related to downhill, cross-country or acrobatic skiing. The practical part examines the origins of individual words, phrases, names of particular sports equipment or activities. Furthermore, the bachelor thesis deals with the complexities in the field of translation or the complexities in the field of researching the origin of individual terms.

KEYWORDS:

sport, sport terminology, vocabulary, slang, skiing, Russian language, Czech language, English language

Obsah

Úvod.....	8
I. Teoretická část	10
1 Lexikologie a slovní zásoba	10
1.1 Lexikologie jako vědní disciplína	10
1.2 Slovo.....	11
1.3 Slovní zásoba.....	11
1.4 Vrstvy slovní zásoby	13
1.5 Neologismy	14
1.6 Profesionalismy, odborné termíny	16
1.7 Slang a argot.....	18
1.7.1 Sportovní slang.....	19
2 Vybrané proměny ve slovní zásobě ruského jazyka	20
2.1 Přejímání	20
2.2 Přejímání z neslovanských jazyků	23
2.3 Kalkování	25
3 Slovní zásoba lyžařského sportu	27
3.1 Lyžování.....	27
3.1.2 Sjezdové lyžování.....	28
3.1.3 Běžecké lyžování.....	29
3.1.3 Biatlon	30
3.2 Akrobatické lyžování	31
3.3 Skoky na lyžích a severská kombinace	31
3.2 Snowboarding.....	32
II. Praktická část	34

4 Srovnání ruské, české a anglické slovní zásoby v oblasti lyžování	34
4.1 Cíle analýzy slovní zásoby	34
4.2 Metodologie zpracování analýzy slovní zásoby.....	35
4.3 Výsledky analýzy slovní zásoby	35
4.3.1 Obecné pojmy.....	36
4.3.2 Běžecské lyžování.....	46
4.3.3 Sjezdové lyžování.....	50
4.3.4 Akrobatické lyžování/snowboard.....	54
4.3.5 Biatlon	60
4.3.6 Severská kombinace	66
4.4 Shrnutí výsledků analýzy	70
Závěr.....	72
Резюме	75
Seznam použité literatury:	77

Úvod

Sport je nedílnou součástí životů většiny lidí. Mnohé z nás doprovází po celý život, od dětství, přes dospělost, až do pokročilejšího věku, díky čemuž nám napomáhá udržovat se v kondici, vést zdravější životní styl a být psychicky odolnějšími. Sportem se zabývají národy po celém světě, rodiče jsou hrdí na své ratolesti, fanoušci na své týmy. Sport má unikátní dar spojovat, nezná hranic a posouvá lidstvo neustále dál. Právě díky tomu, že je sport celosvětovým fenoménem, si každý národ osvojil vlastní specifickou slovní zásobu. Nicméně sport jako takový se v průběhu staletí měnil a s ním i některé sportovní termíny. Celosvětová globalizace sehrála významnou roli jak v rozšiřování povědomí o některých sportech, tak ve vzájemném ovlivňování jednotlivých sportů. Díky tomu se měnily taktiky, sportovní pomůcky a v neposlední řadě také sportovní názvosloví a sportovní slang. Významnou roli sehrálo přejímání jednotlivých výrazů z nejrůznějších jazyků. Český jazyk byl dlouhou dobu pod vlivem toho německého. Ruský jazyk naopak po několik staletí přejímal slovní zásobu z francouzského jazyka. V dnešní době se v obou jazycích jako nejčastější jeví přejímání z anglického jazyka, přičemž svoji významnou roli sehrává neustálý rozvoj moderních technologií. Především díky internetu, sociálním sítím a online přenosům, se jedinec může připojit k libovolnému sportovnímu utkání prakticky kdykoliv a odkudkoliv, mnohdy má navíc na výběr mezi vícero komentovanými přenosy, které jsou přenášeny v několika jazycích. Tento fenomén tak navždy výraznou měrou ovlivnil obraz jednotlivých sportovních odvětví.

Sporty se běžně dělí na aktivní a pasivní, zimní, letní a popřípadě celoroční. Dále se mohou dělit na sporty profesionální, poloprofesionální a amatérské. Tato práce se zabývá současnou sportovní terminologií zimního sportu lyžování. Snaží se obsáhnout část lexikonu z každého jednotlivého odvětví lyžování, ať se jedná o lyžování sjezdové, běžecké, akrobatické, biatlon atd. Zaměřuje se na terminologii slovních spojení, sportovních pomůcek, náčiní, jednotlivých sportovních aktivit nebo povelů. V práci jsou porovnávány jednotlivé výrazy po jejich obsahové stránce. Zkoumá se i jejich původ a následně jsou srovnány se svými ekvivalenty v českém a anglickém jazyce.

Ve své teoretické části se práce zaměřuje na lexikologii jako vědní disciplínu, dále se zabývá slovem, konkrétně jeho formou a obsahem, slovní zásobou, především je důraz kladen na obohacování slovní zásoby. Praktická část se zabývá porovnáním

jednotlivých českých a ruských lexikálních jednotek týkajících se lyžařského odvětví. Ty jsou souhrnně analyzovány na základě jejich původu, významu či podobnosti s jinými lexikálními jednotkami. Zdrojem jednotlivých lexikálních jednotek jsou sportovní přenosy, články se sportovní tematikou či odborná literatura spojená s lyžováním. Výrazy jsou kategorizovány podle významu, přičemž jejich analýza je realizována za pomoci výkladových a etymologických slovníků. Hlavním cílem práce je porovnání vybraných výrazů ruského, českého a anglického lexikonu v oblasti lyžování na úrovni etymologie, sémantiky a ortografie.

Lze předpokládat, že nejvýznamnějším lingvistickým faktorem bude přejímání z anglického jazyka. Angličtina je v současné době lingua franca, proto přirozeně ovlivňuje i sportovní odvětví a nejrůznějšími způsoby jej proměňuje. Dále lze předpokládat, že nově přejaté lexikální jednotky budou s postupem času v jazyce více prominentní a dost možná nahradí současnou terminologii českou i ruskou.

I. Teoretická část

1 Lexikologie a slovní zásoba

Tato část práce se zabývá lexikologií, která je jedním ze základních oborů lingvistiky. Zkoumá, na které části se dělí a jaká je její funkce v rámci ruského, českého a anglického jazyka. Samotná definice lexikologie jako vědního oboru není zcela jednoznačná, ani samotní lingvisté se zcela neshodují na její přesné definici, neboť není jasné, na kolik se prolíná s ostatními disciplínami. Zda ještě daná problematika spadá do kompetence lexikologie, či je již součástí jiné disciplíny – kupříkladu morfologie, syntaxe.

1.1 Lexikologie jako vědní disciplína

Definice Lipky, uvádí, že: *lexikologie je věda, zabývající se studiem slovní zásoby (...) nicméně při studiu lexikologie slovní zásoba nebo lexikální jednotky nejsou uvažovány jako prostý seznam izolovaných částí, naopak, zkoumají se zejména vzájemné vztahy jednotlivých lexikálních jednotek.*¹ Z ruských autorů lexikologii definují Netaygová a Dyuzenliová: „*Лексикология – раздел науки о языке, изучающий словарный состав языка, т. е. лексику. В лексикологии слово изучается не только отдельно, но и в связи с другими словами.*“²

Lexikologie jako vědní disciplína se dále může dělit na tyto poddisciplíny:

sémasiologie (семасиология) – zabývá se studiem významu

onomasiologie (ономасиология) – zabývá se studiem pojmenování

frazeologie (фразеология) – zabývá se studiem ustálených slovních spojení

etymologie (этимология) – zabývá se původem slov

lexikografie (лексикография) - zabývá se studiem slovníků

¹ Lipka, 1990, s. 1.

² Нетяго, Дюзенлийн, 2016, s. 6.

1.2 Slovo

S lexikologií je pochopitelně spjato i slovo, které je chápáno jako hlavní předmět zkoumání. Přesná a ucelená definice slova jako takového se formuluje s obtížemi, nicméně asi nejvýstižněji jej charakterizuje tato: „*Slovo je základní významová jednotka jazyka, jež patří do lexikálně-sémantické úrovně jazyka a skládá se z jednotek nižších úrovní, a to fonémů a morfémů: fonémy tvoří morfémy a morfémy tvoří slovo.*“³

Krysin uvádí, že základní funkcí slova je nazývat předměty, děje a např. vlastnosti, tedy jevy jak konkrétní: (*stůl, kočka*), tak abstraktní: (*radost, představitost*). Tato funkce se nazývá nominativní, je však důležité zmínit, že v případě nazývání předmětů abstraktních i konkrétních slovo nepojmenovává nějaký daný, jediný objekt, ale zobecněnou představu, tedy pojem.⁴

Z toho vyplývá, že zásadní rozdíl mezi pojmem a slovem tkví v tom, že zatímco pojem se řadí do kategorie logiky a myšlení, slovo spadá do kategorie lingvistiky.

Slovo se podle Hausera dále zkoumá z pohledu jeho formy a obsahu. Z pohledu formy je slovo tvořeno z hlásek, jak jednotlivých, tak ze seskupení jejich většího množství: *nos, v, moře, nejzápadnější*. Obsahem se v tomto případě míní význam slova, tedy jaký má slovo vztah ke konkrétnímu úseku ve skutečnosti: *automobil je dopravní prostředek, sklenice je druh nádobí atd.*⁵

Je důležité zmínit, že význam slova je vždy vázán na konkrétní jazyk. Tedy, kombinace hlásek, které tvoří určité slovo v jednom jazyce, nemusí v jiném jazyce dávat žádný smysl, např. *brýle (čeština), glasses (angličtina), очку (ruština)*.⁶

1.3 Slovní zásoba

Slovní zásobu poměrně výstižně definuje Hauser, ten uvádí, že slovní zásoba jednoho jazyka je utvářena všemi slovy, která se v něm vyskytují.⁷

³ Крысин, 2007, s. 32.

⁴ Крысин, 2007, s. 33.

⁵ Hauser, 1980, s. 9.

⁶ Hauser, 1980, s. 9.

⁷ Hauser, 1980, s. 13.

Samozřejmostí je, že člověk nedokáže plně využívat veškerou slovní zásobu daného jazyka, nýbrž pouze ta slova, kterým rozumí, a která používá nejčastěji. Proto se slovní zásoba dělí **aktivní** a **pasivní**.

Aktivní slovní zásobu definuje Krysin jako souhrn všech slov, která jsou užívána většinou lidí v jistém čase.⁸

Pasivní slovní zásobou se rozumí ta skupina slov, kterým člověk sice rozumí, ale která nepoužívá. Její velikost by pak měla být pětikrát až šestkrát vyšší než aktivní slovní zásoba.⁹

Důvodů, proč jednotlivá slova patří do pasivní slovní zásoby, může být mnoho. Krysin uvádí, že jedním z nich může být zastaralost slova. Dalším důvodem může být, že slovo je naopak „zbrusu“ nové, lidé si ještě nezvykli jej užívat pravidelně, a proto patří do pasivní slovní zásoby. Do pasivní zásoby patří i ta slova, jež jsou známá pouze úzké skupině lidí-specialistům v té či oné oblasti. Jedním z dalších důvodů pak může být i jistá specifická konkrétního slova, které se řadí k určitému sociálnímu nebo profesnímu prostředí¹⁰

Významově se vydělují slova, která jsou nějakým způsobem spjata s lidskou společností. Patří mezi ně především těchto deset významových oblastí: příbuzenské vztahy (*otec, matka*), obydlí, jeho části a zařízení (*dům, stěna*), části lidského a zvířecího těla (*hlava, ruka*), domácí a divoká zvířata (*pes, koza*), rostliny a jejich části (*žito, pšenice*), přírodní skutečnosti (*země, měsíc*), lidské výrobky jako nástroje, oděv, potřeby, jídlo (*lopata, klíč*), základní vlastnosti věcí (*malý, velký*), nejdůležitější děje (*jít, sedět*), základní prostorové, směrové a časové (*zde, tam*).¹¹

Při užívání v běžné komunikaci jsou tato slova v podstatě nepostradatelná. Jejich množství v jazyce podle odhadů sice není vysoké v porovnání s ostatními složkami slovní zásoby, nicméně jejich četnost v jazykových projevech je vysoká. Zabírají asi 90 % celého počtu užívaných slov.¹² Velká část slovní zásoby je přirozeně proměnlivá. Postupně se vyvíjí a reflektuje tak změny ve společenském životě. Hranice mezi

⁸ Крысин, 2007, s. 131.

⁹ Hauser, 1980, s. 14.

¹⁰ Крысин, 2007, s. 132.

¹¹ Hauser, 1980, s. 15.

¹² Hauser, 1980, s. 15.

jádrem slovní zásoby a jejím okrajem je prostupná, plynulá. Vzájemné „stěhování“ slov, které patří do jádrové oblasti jazyka nebo naopak na jeho okraj je obvykle možné pozorovat až s delším časovým odstupem, některá jádrová slova se postupem času přestala používat a dostala se až na okraj slovní zásoby, jako např. *kněz, šíp, luk*. Jiná slova naopak přešla z části proměnlivé v část jádrovou, např. *motor, republika, atom*¹³.

1.4 Vrstvy slovní zásoby

Absolutní většinu slovní zásoby spisovného jazyka tvoří slova neutrální. Mají pojmenovovací funkci, bez jakýchkoliv zvláštních vedlejších příznaků a je možné je použít v různých oblastech vyjadřování. Některé skupiny slov však mají krom svojí pojmenovovací funkce také příznaky slohové, či citové. Další se odlišují svým původem, příslušností k jiným útvarům národního jazyka, či z dobového hlediska.¹⁴

Díky tomu se ve slovní zásobě vydělují vrstvy, jež charakterizují tyto příznaky:¹⁵

- a) příslušnost k jiným útvarům národního jazyka (nářečí, obecná slova, slang, argotická slova),
- b) původ (cizí a přejatá slova – *рекорд*),
- c) časová platnost (archaismy – *художество*, neologismy – *ваучер*)¹⁶,
- d) frekvence užití (ojedinělá – *параграф*),
- e) slohové příznaky (knižní slova – *озарить*, slova hovorová – *шляться*, poetismy – *знаменосец*, termíny: *сцепление*)¹⁷.
- f) citovost (slova s kladnými a zápornými citovými příznaky – *ребёночек* x *хижина*)

Tyto znaky se, až na výjimky, mohou postupně překrývat nebo doplňovat. Jednou z výjimek, avšak může být vzájemná neslučitelnost archaismů a neologismů – slovo totiž nemůže být obojím zároveň. Další výjimkou je například nemožnost citového zabarvení termínů. Je také samozřejmé, že se vyskytuje jen velmi málo slov, která by kombinovala všechny výše uvedené příznaky, slovo mívá často jen dva z nich

¹³ Hauser, 1980, s. 15.

¹⁴ Hauser, 1980, s. 18-19.

¹⁵ Hauser, 1980, s. 18-20.

¹⁶ Самотик, 2012, s. 269.

¹⁷ Самотик, 2012, s. 205-231

např. slangové a citové.¹⁸ Níže jsou dopodrobna vysvětleny pouze ty vrstvy slovní zásoby, které jsou podstatné pro tuto práci.

1.5 Neologismy

Neologismy Samotiková definuje jako slova nebo fráze, jež slouží k pojmenování nových předmětů či pojmů.¹⁹ Tato nová slova či fráze jsou nejprve užívána velmi malou skupinou jedinců. Postupně se však šíří mezi běžnými uživateli jazyka, dokud nevejdou do oblasti obecného užívání, kde ztrácejí svůj příznak novosti.²⁰ Proto například slovo *snowboard*, jež vzniklo poměrně nedávno, není již v dnešní době považováno v českém jazyce za neologismus. Z ruského jazyka pak stojí za zmínku slova jako *гамбургер*, či *компьютер*, která také již nejsou považována za neologismy. Podle Netaygové a Dyuzenliové se v ruském jazyce vydělují tyto tři typy neologismů:²¹

- Sémantické neologismy – slova, jež vznikají v důsledku osvojení nových významů již existujících slov. Jsou to kupříkladu slova: *мышь* – ve smyslu příslušenství stolního počítače, *крутой* – ve smyslu způsobující obdiv.
- Lexikální neologismy – nová slova, jež jsou tvořena již existujícími prostředky ruského jazyka (prefixace, sufixace, zkracování) nebo slova přejatá z jiných jazyků. Mezi taková slova se řadí: *брендовый* (značkový), *продюсировать* (vyrobit, produkovat), *антиреклама* (špatná reklama), *ноу-хау* (know-how).
- Autorské (individuální) neologismy – nová slova, jež byla utvořena za konkrétním stylistickým účelem. Některá se v jazyce uchytila a používají se dodnes: *полнолуние* (úplněk), *градусник* (teploměr) (oboje N. V. Lomonosov), *рассеянность* (nesoustředěnost) (N. M. Karamzin). Nicméně veliké množství autorských neologismů bylo s postupem času zapomenuto, nedostalo se do aktivní struktury jazyka.

¹⁸ Hauser, 1980, s. 19.

¹⁹ Самотик, 2012, s. 268.

²⁰ Hauser, 1980, s. 43.

²¹ Нетяго, Дюзенлийн, 2016, s. 81–83.

Za zmínku stojí, jakým způsobem jsou neologismy utvářeny. Hauser jejich tvorbu dělí do těchto čtyř skupin:²²

- Slovo tvorné neologismy – ta část nových pojmenování, jež je tvořena odvozováním. Mezi tuto skupinu slov se řadí například: konatelské názvy s příponou *-ář* (*slalomář, překážkář*, názvy s příponou *-yně* (*mistryně, běžkyně, střelkyně*).
- Sousední neologismy – nová sousloví se utvářejí ze slov v jazyce jinak běžných. Mezi tato slova se řadí: *nosná raketa, kosmická rychlost, neutronová bomba*.
- Frazologické neologismy – tyto neologismy vznikají především v publicistickém a hovorovém stylu. Řadí se mezi ně například: *hučí jako buldozer, studená válka, raketový nástup*.
- Sémantické neologismy – mezi sémantické neologismy se řadí ta slova, jež se vyvinula podle cizích vzorů: *motýlek, delfin* (plavecké styly), také se mezi ně řadí původní slova, jež doznala nového významu: *ještěrka* (vysokozdvizný vozík), *paměť* (zařízení počítače).

Tvorbu neologismů v ruském jazyce více dopodrobna charakterizuje Samotiková, která ji rozděluje do pěti skupin:²³

- Lexikálně-morfologický způsob: *приземлиться* (přistát), *луноход* (dálkově řízené vozilo), *дискотека* (diskotéka).
- Lexikálně-gramatický způsob: *максима – максимум*
- Lexikálně-sémantický způsob: *челнок* (překupník, pendler), *зебра* (přechod pro chodce).
- Lexikálně-syntaktický způsob: *узкобытовой* (čistě domácího charakteru).
- Lexikální způsob: jsou to buď přejatá slova – *аутсайдер* (outsider), exotismy – *муниципалитет* (městská část/magistrát), či slang a nářečí – *стайка* (chlév).

²² Hauser, 1980, s. 46.-47.

²³ Самотик, 2012, s. 271.

1.6 Professionalismy, odborné termíny

Professionalismy a odborné termíny Krysin charakterizuje jako tu část lexikonu, která je omezená pro určitou úzkou skupinu jedinců, specialistu v určité oblasti, odvětví.²⁴

Fominová nauku o termínech (терминология) popisuje jako jednu z nejrychleji se rozrůstajících částí celonárodní slovní zásoby, což má za následek soustavné intenzivní pronikání speciálních termínů do běžné slovní zásoby.²⁵ Termíny a odborné názvy přirozeně musejí podléhat příslušným požadavkům, aby mohly být součástí odborného vyjadřování. Hauser tyto požadavky rozděluje do těchto kategorií:²⁶

- Jednoznačnost – ideálním termínem je ten, který je absolutně jednoznačný, popisující pouze jednu skutečnost: *vitamín, prvohory*.
- Přesnost – termín musí vystihovat přesně pojmenovávanou skutečnost (opakem je terminologická synonymita, kdy se jedna skutečnost pojmenovává několika slovy: *mluvnice x gramatika*).
- Ustálenost – termíny se nemění, pokud ano, změny se provádějí s rozvahou a zřídka jsou radikální.
- Nosnost – termín by měl poskytovat možnost dalšího tvoření: *kyslík – kysličník, rod – rodový – bezrodý – rodovost*.
- Neexpresivnost – nejsou žádoucí jakékoliv citové příznaky.

Je třeba si vyjasnit, jaký je rozdíl mezi odborným termínem a profesionalismem. Zatímco odborný termín charakterizuje daný předmět oficiálně, terminologicky – *наждачная бумага* (smirkový papír), professionalismus může daný předmět charakterizovat běžně používanými výrazy, lidovou mluvou – *шкурка* (šmirgl), díky tomu jsou professionalismy oproti odborným termínům méně časté, jsou používány pouze úzkou skupinou jedinců, jsou součástí především ústního projevu a velice řídky tvoří jakýkoliv systém.²⁷

²⁴ Крысин, 2007, s. 145.

²⁵ Фомина, 1990, s. 216.

²⁶ Hauser, 1980, s. 32-35.

²⁷ Крысин, 2007, s. 145-146.

Existuje mnoho způsobů vzniku odborných termínů. Ať už se jedná o vznik nových pojmenování, nebo jen přenos významu již existujících slov. Fominová tyto způsoby charakterizuje takto:²⁸

- Vlastní lexikální způsob – tvorba slov či frází na základě spojení již existujících výrazů – jak původních či přejatých, tak i jejich kombinace. Jsou to například slova: *башмачник* – *speciální železniční brzda sloužící ke zpomalení vagónů* (zároveň však slovo *башмачник* znamená švec), *алгоритм* – *algoritmus*, *батискаф* – *ronorka*, *кибернетика* – *kybernetika* (všechna tři předchozí slova jsou termíny, které byly přejaty), *легкие изотопы* – *lehké izotopy*, *силовое поле* – *silové pole* (oba termíny vznikly spojením původních a přejatých slov).
- Lexikálně slovotvorný způsob – tvorba termínů na základě užívání slovotvorných elementů v jazyce již existujících či přejatých. Mezi nejčastější způsoby se řadí skládání slov či afixace. Díky tomu vznikly termíny jako: *луноход* – *vozítko na měsíc*, *нефтепровод* – *ropovod*, *кислородосодержащий* – *okysličený*. Mezi nejčastěji používané prefixoidy se řadí: *био-*, *geo-*, *гидро-*, *интер-* a další: *биофизика* – *biofyzika*, *геология* – *geologie*, *гидрометеослужба* – *hydrometeorologická služba*.
- Lexikálně sémantický způsob – tvorba termínů za pomoci všeobecně známých slov, jejichž význam se buď částečně, nebo zcela proměnil. Mezi takové termíny se řadí například: *элементарная частица* – *elementární částice* (zde slovo elementární nemá svůj obvyklý význam – základní, jednoduchý, nýbrž význam neznámý, složitý). Jedná se tedy o úplnou změnu významu. Částečná změna významu, která proběhla na základě vnější spojitosti se týká například slova *лапка* – *část rámu automobilu* (původní význam je slovo *tlapka*).

S tvorbou nových odborných termínů jde ruku v ruce také jejich tzv. determinologizace (детерминологизация). To je proces, při kterém se z odborných termínů stávají všeobecně známá slova, která přestávají být termíny. Krysin uvádí, že nejčastěji k tomuto jevu dochází v současné publicistice, v hovorové řeči a někdy také v umělecké literatuře. Jedná se například o tyto výrazy: *коррозия души* – *koroze duše*, *идейный вакуум* – *myšlenkové vakuum*.²⁹ Mezi další odvětví, jichž se

²⁸ Фомина, 1990, s. 219–220.

²⁹ Крысин, 2007, s. 146.

determinologizace týká, se řadí sportovní odvětví, divadelní a umělecké odvětví, ale také odvětví vojenské. Díky tomu se do obecné slovní zásoby dostala slova jako: *гол* – *gól*, *бег* – *běh*, *атака* – *útok*, *штаб* – *štáb*, *руководящая группа* – *řídící skupina*, *акт* – *jednání*, *акт*, *комедия* – *komedie*, *стартовать* – *startovat*.³⁰

1.7 Slang a argot

Slang/žargon (rusky жаргон) Hauser charakterizuje jako nespisovnou slovní zásobu, která je nějakým způsobem spjata se sociálním prostředím, a to pracovním, či zájmovým.³¹ Fominová uvádí, že slang je v současné době užíván menšími skupinami jedinců, především v mluvené podobě. Jeho vznik odůvodňuje přehodnocením významu literární slovní zásoby a postupným převzetím těmito menšími skupinami.³² Slang nemá svoji vlastní mluvnickou stavbu ani úplnou slovní zásobu. Podle Hausera je to jen úzká vrstva zvláštní slovní zásoby, která je navrstvená na již existující slovní zásobě nářečí nebo obecného jazyka (...) uživatelé slangu (i argotu) mluví běžně obecným nebo hovorovým jazykem a pouze ve svém sociálním prostředí nebo ve vztahu k němu využívají zvláštních slangových výrazů.³³ Rozental, Golub a Telenkovová vydělují několik hlavních skupin, které mají svůj vlastní, osobitý slang, řadí se mezi ně například:³⁴

- Studentský slang – *печух* (*отлично*) – *výtečně, nejlepší známka*, *шпора* (*шпаргалка*) – *tahák*, *удочка* (*удовлетворительно*) – *dostatečně*, *герла* (*девушка*) – *dívka*.
- Slang pracovních táborů – *зек* (*заключённый*) – *vězeň*, *стукач* (*доносчик*) – *donašeč/práskáč*, *шмон* (*обыск*) – *prohlídka*

Mezi další významné slangové skupiny se řadí například hornický, herecký, myslivecký a v neposlední řadě také sportovní slang. Ve sportovním slangu Hauser uvádí slova jako: *ошёрпай* – *копьеметатель*, *сjezdař* – *горнолыжник*, *кораčku* – *ботсы*.³⁵

³⁰ Розенталь, Голуб, Теленкова, 1991, s. 116.

³¹ Hauser, 1980, s. 23.

³² Фомина, 1990, s. 226.

³³ Hauser, 1980, s. 24.

³⁴ Розенталь, Голуб, Теленкова, 1991, s. 117.

³⁵ Hauser, 1980, s. 25.

Argot Fominová klasifikuje jako mluvu okraje společnosti, používají jej deklasované uzavřené skupiny jedinců (zloději, vandráci, žebráci).³⁶ Tato mluva je velmi často srozumitelná pouze pro příslušníky těchto uzavřených skupin. Hauser uvádí, že tato část lexikonu je poměrně dynamická, bohatá na synonyma a v umělecké literatuře se nejčastěji vyskytuje v detektivních dílech.³⁷ Typickým příkladem argotických slov jsou například: *урка (вор)* – vězeň, *уыпмо (ымпо)* – ráno, *расколоться (предать)* – vyzradit.³⁸

1.7.1 Sportovní slang

Sportovní slang v dnešní době představuje jednu z nejobsáhlejších skupin nespisovného jazyka. V podstatě jakékoliv sportovní odvětví je ideální pro vznik a neustálý rozvoj slangu. Jednotlivé disciplíny se různými způsoby vyvíjejí, čímž dávají možnost vzniku novým termínům, sportovnímu názvosloví atd. Ve sportovním slangu je důraz kladen na funkčnost, stručnost a úspornost. Ve sportovním prostředí často hrají významnou roli emoce – jak na hřišti, tak v hledišti. Z tohoto důvodu je jazyková správnost upozaděna právě na úkor funkčnosti a úspornosti. Český i ruský sportovní slang byly ve svých počátcích ovlivněny absencí vlastního názvosloví. Svoji významnou roli zde tudíž sehrál anglický jazyk (*empajr* – hlavní tenisový rozhodčí, *čendž* – výměna, *допинг* – doping). V případech, ve kterých se do běžného užití dostal český, respektive ruský ekvivalent, se z původního anglického termínu stal časem výraz slangový. Ve velkém množství případů je však obtížné určit, zda se jedná o slang nebo již odborný termín.³⁹

³⁶ Фомина, 1990, s. 227.

³⁷ Hauser, 1980, s. 29.

³⁸ Фомина, 1990, s. 227.

³⁹ Hugo, 2006, s. 52.

2 Vybrané proměny ve slovní zásobě ruského jazyka

Slovní zásoba je pochopitelně proměnlivá. Musí reagovat na různé změny v jazyce i ve společnosti, díky čemuž se přirozeně obohacuje, proměňuje. Pro tuto práci byly vybrány pouze ty druhy jazykových proměn, které by mohly úzce souviset se sportovní terminologií.

2.1 Přejímání

Přejímáním se rozumí začlenění cizích slov do konkrétního jazyka na pozadí ekonomických, politických a kulturních vztahů dvou či více zemí.⁴⁰ Samotiková uvádí, že přejímání se dělí na dva typy – **přejímání úplné a přejímání neúplné/částečné**.⁴¹

Úplným přejímáním se rozumí ta slova, která do ruského jazyka přešla z jiného jazyka jako celek, nebyla doplněna o žádný další element (*яхта*). Částečné přejímání se týká těch slov, u nichž byla přijata pouze určitá část, morfém (*марин-овать, беспардон-ный, телепередача*).⁴²

Dalším ze způsobů dělení přejímání je dělení na přímé a nepřímé. Samotiková přímé přejímání definuje jako přechod slova z jednoho jazyka přímo do jazyka druhého.⁴³ Takto se do ruského lexikonu dostala slova jako *луга* (řečtina), *норма* (latina). Nepřímé přejímání podle Samotikové vyžaduje minimálně ještě jeden, zprostředkující, jazyk. Tímto způsobem do ruštiny vstoupila například tato slova: *лампада* – svítlna před ikonou, *парус* – plachta (v obou případech byla původním jazykem řečtina, nicméně slova se do ruštiny dostala skrze staroslověnštinu).⁴⁴ Dalším významným jazykem zprostředkovatelem byl turecký jazyk. Přes turečtinu byl ruský lexikon obohacen o tato slova: *кинжал* – dýka (arabské jazyky), *бирюза* – tyrkys (perština), *чай* – čaj (čínština). Stojí za zmínku, že významnou roli jazyka

⁴⁰ Нетяго, Дюзенйин, 2016, s. 6.

⁴¹ Самотик, 2012, s. 91.

⁴² Самотик, 2012, s. 91.

⁴³ Самотик, 2012, s. 88.

⁴⁴ Самотик, 2012, s. 88.-89.

zprostředkovatele měla při přejímání slov ze západoevropských jazyků do ruštiny dlouhou dobu polština.⁴⁵

Přejímání je úzce spjato s osvojováním, je tedy třeba zmínit se o způsobu osvojování přejatých slov v ruském jazyce. Je totiž zcela běžné, že slovo, které se do ruštiny dostalo například jako slovo středního rodu, si ruský jazyk osvojil jako slovo rodu mužského (lat. *aquarium* – stř.r. – rus. *аквариум* – m.r.)⁴⁶

Není také vzácné, že některá slova jsou v současnosti považována za slova ruského původu, ačkoliv byla kdysi přejatá. Postupem času se jejich užívání stalo natolik obvyklým, že běžný člověk není schopen rozlišit, zda je původ slova ruský, anebo cizojazyčný. Mezi tato slova se řadí například *князь*, *мастер* či *сахар*. Slovo *князь* je gótského původu, *мастер* a *сахар* pochází ze staré řečtiny.⁴⁷

Slova, jež se stala součástí ruského jazyka skrze přejímání, pochopitelně podléhají jeho fonetickým, morfologickým i sémantickým pravidlům.

Ruský jazyk např. nezná souhlásku [h], kterou nahrazuje souhláskami [x] nebo [ç]. Proto se například slovo *hokej*, ang. *hockey*, v ruském jazyce vyskytuje jako *хоккей*. Zatímco například německé jméno *Herzog* se v ruštině vyskytuje jako *герцог*.⁴⁸

Další fonetickou zvláštností, která obohatila ruský jazyk díky přejímání je kombinace dvou a více hlásek v jednom slově. Toto je patrné ve slovech jako *какао*, *радио*, *театр*.⁴⁹

U morfologických proměn v přejatých slovech je nejčastějším jevem absence skloňování v některých slovech. Přejatá slova tak nemusí podléhat pro ruský jazyk typickému skloňování podle pádů a zároveň nemají odpovídající formu jednotného či množného čísla – *такси*, *кофе*, *пальто*.⁵⁰ Změny v oblasti přejímání se týkají také gramatické a lexikální stránky jazyka. Přejímání tak umožnilo, aby se slovo, které bylo v jazyce svého původu přídavným jménem, stalo v jiném jazyce například jménem

⁴⁵ Самотик, 2012, s. 89.

⁴⁶ Фомина, 1990, s. 178.

⁴⁷ Фомина, 1990, s. 178.

⁴⁸ Самотик, 2012, s. 92.

⁴⁹ Розенталь, Голуб, Теленкова, 1991, s. 89.

⁵⁰ Розенталь, Голуб, Теленкова, 1991, s. 88.

podstatným. Samotiková jako příklad uvádí francouzské slovo *royal* (královský), které je přídavným jménem, nicméně v ruštině se z něho stalo slovo *рояль* (klavír).⁵¹ Došlo tedy nejen ke změně významu, ale také ke změně slovního druhu. Jako další zvláštnost při osvojování Samotiková uvádí přechod od slovního spojení k samostatnému slovu nebo naopak. Opět uplatňuje francouzštinu jako jazyk původu, přičemž tentokrát uvádí ruské slovo *кордебалет* (baletní sbor), které vychází z francouzského *corps de ballet*.⁵²

Rozpoznání přejatých slov v ruštině není povětšinou příliš složité, neboť se při identifikaci můžeme spoléhat na těchto několik pravidel, která uvádějí Rozental, Golub a Telenkovová:⁵³

- přejatá slova začínají na samohlásku [a] – *анкета, атака, ангел,*
- přejatá slova začínají na samohlásku [э] – *экзамен, эпоха, эффект,*
- kombinace hlásek [ze], [ke], [xe] ve slově – *схема, агент, герой,*
- užití předpon [интер-], [де-], [анти-] ve slově – *интервал, дедукция, антихрист,*
- užití přípon [-ам], [-ор], [-ист] ve slově – *деканат, редактор, социалист.*

V případě ruského jazyka je možné přejímání klasifikovat dvěma způsoby: přejímání z jazyků slovanských, a z jazyků neslovanských. Při přejímání ze slovanských jazyků, se jedná o přejímání ze staroslověnštiny, polštiny, češtiny, ukrajinštiny atd. Pro upřesnění, staroslověnština byl jazyk, který byl na ruském území hojně využíván v období největšího rozmachu křesťanství, tedy přibližně v desátém až šestnáctém století. Staroslověnštinou byly psány zejména bohoslužební knihy a literatura spojená s oblastí církve. Přejímání z neslovanských jazyků se týká především řečtiny, latiny, angličtiny, francouzštiny a němčiny.⁵⁴ Netaygová a Dyuzenliová tvrdí, že přejatá slova tvoří v ruském jazyce pouze deset procent z veškeré slovní zásoby, nicméně v publicistickém a odborném stylu je výskyt slov, která byla přejata, častější než ve stylu hovorovém.⁵⁵ Přejímání ze staroslověnštiny je

⁵¹ Самотик, 2012, s. 93.

⁵² Самотик, 2012, s. 93.

⁵³ Розенталь, Голуб, Теленкова, 1991, s. 88.

⁵⁴ Нетяго, Дюзенйин, 2016, s. 6.

⁵⁵ Нетяго, Дюзенйин, 2016, s. 6.

podle Rozental, Goluba a Telenkovové nejčastějším jevem a lze ho dále rozdělit na tyto tři podskupiny:⁵⁶

- **staroslověnská slova, která mají své východoslovanské varianty** – *злато, рыбарь,*
- **staroslověnská slova, která nemají shodnou ruskou variantu** – *перст, уста,*
- **staroslověnská slova, jejichž význam je spojen s křesťanstvím** – *грех, жертва.*

Pro staroslověnská slova je dále typických těchto několik znaků:⁵⁷

- samohláska [e] na začátku slova, namísto ruského [o] (*един – один*),
- přízvuk na samohlásce [e], která se nachází před tvrdou souhláskou, namísto ruského [o, ě] (*небо – нѣбо*),
- předpona *воз-, из-, низ-, пред-, чрез-,* (*чрезвычайный, предсказать*).

Z ostatních příbuzných slovanských jazyků stojí za zmínku přejímání z ukrajinštiny (*бориц, галушки*), polštiny (*местечко, сбрюя*) a také češtiny (*пранор, нагльй*).⁵⁸

2.2 Přejímání z neslovanských jazyků

Přejímání z neslovanských jazyků mělo na ruský lexikon vliv v různých etapách jeho vývoje a je spojeno s historickým vývojem celého státu, ať to byla Kyjevská Rus, Ruské carství, Sovětský svaz či dnešní Ruská federace. Krysin uvádí, že přejímání z neslovanských jazyků probíhalo již za existence staroruského jazyka (11. – 14. století). A to především z finského jazyka. Jsou to například slova: *сѣмга – losos, тундра – tundra, ларь – truhla, кнут – bič*.⁵⁹

Významnou událostí, jež ovlivnila ruský lexikon, bylo přijetí křesťanství od Řeků Kyjevskou Rusí v 10. století. Díky tomu byl ruský jazyk obohacen například o tato slova: *алтарь – oltář, демон – démon, икона – ikona, монах – mnich*.⁶⁰ Tímto

⁵⁶ Розенталь, Голуб, Теленкова, 1991, s. 79.

⁵⁷ Розенталь, Голуб, Теленкова, 1991, s. 80.

⁵⁸ Розенталь, Голуб, Теленкова, 1991, s. 81.

⁵⁹ Крысин, 2007, s. 121.

⁶⁰ Самотик, 2012, s. 86.

ale přejímání z řeckého jazyka nekončí, neboť „druhá vlna“ přišla v období mezi 17. a 19. stoletím skrze západoevropské jazyky, především pak francouzštinu. Jsou to názvy oborů: *философия, история*, naučná a politická terminologie: *метод, гипотеза* nebo literární a umělecké termíny: *монолог, комедия*.⁶¹

Dalším jazykem, ze kterého i dnešní ruský jazyk stále čerpá je turečtina. Od starověkých tureckých národů, ale také během období mongolo-tatarského jha (13. – 15. století), do ruského jazyka přešla například tato slova: *арбуз – meloun, деньги – peníze, изюм – hrozinky, бурянь – sněhová bouře*.⁶²

Svoji neopomenutelnou roli v přejímání z cizích jazyků sehrálo i období vlády Petra I. Velikého (1681 – 1725). Tento panovník „otevřel“ Rusko světu, díky čemuž svůj vliv uplatnily jazyky jako je němčina, holandština, či francouzština. Samotiková uvádí, že z německého jazyka do ruštiny přešly vojenské termíny: *штурм – útok, штаб – štáb*, umělecké termíny: *мольберт – malířský stojan, ландшафт – krajinomalba, валторна – lesní roh* nebo termíny z oblasti módy: *камзол – kamizola, галстук – kravata, фартук – zástěra*.⁶³ Z holandštiny byla podle Krysinova přejata slova především z oblasti námořnictví: *вымпел – vlajka, гавань – přístaviště, катер – člun*.⁶⁴ Vliv francouzského jazyka je podle Samotikové výjimečný, díky velké oblibě, které se tato země těšila od ruské šlechty na přelomu 18. a 19. století, ta se snažila co možná nejvíce podobat té francouzské, což umožnilo do ruštiny opět vstup slovům z těchto oblastí – vojenské termíny: *капитан – kapitán, сержант – seržant, авангард – předvoj*, umělecké termíny: *актёр – herec, партер – přízemí, пьеса – divadelní hra*, obchodní termíny: *аванс – záloha, баланс – rozvaha*.⁶⁵ Slova přejatých z italštiny, či španělštiny není mnoho, významově povětšinou spadají do oblasti umění a řadí se mezi ně například tato: *ария – árie, мандолина – mandolína, соната – sonáta* (vše přejato z italštiny) nebo *гитара – kytara, кастаньеты – kastaněty, мантилья – krajkový závoj* (vše přejato ze španělštiny).⁶⁶

⁶¹ Крысин, 2007, s. 121.

⁶² Самотик, 2012, s. 86.

⁶³ Самотик, 2012, s. 87.

⁶⁴ Крысин, 2007, s. 122.

⁶⁵ Самотик, 2012, s. 87.

⁶⁶ Крысин, 2007, s. 122.

Zvláštní pozornost by měla být věnována obohacování ruského lexikonu ve dvacátém století. V tomto relativně krátkém časovém úseku podléhal ruský jazyk obohacování ihned z několika dalších jazyků, jimiž byly opět především němčina s francouzštinou, nicméně zejména na konci devadesátých let začal svůj vliv výrazně uplatňovat také anglický jazyk.⁶⁷ Na konci dvacátých a třicátých let dvacátého století, ve spojení s industrializací Sovětského svazu, začaly do ruštiny pronikat termíny, jež měly co dočinění s životním stylem a výbavou domácnosti. Díky tomu byla ruština obohacena o slova jako: *лейка* – *druh fotoaparátu* (němčina.), *сейф* – *trezor* (angličtina), *конвейер* – *dopravník* (angličtina), *джаз* – *jazz* (angličtina).⁶⁸

Od začátku šedesátých let dvacátého století se až na výjimky (sedmdesátá a osmdesátá léta) vliv anglického jazyka na ruský zintenzivňoval. Tento trend pokračuje i v současnosti, přičemž z angličtiny vstupují do ruštiny slova, jež se týkají prakticky všech oblastí našeho života. Jsou to například tato slova: *джинсы* – *rifle*, *кемпинг* – *кемпování*, *принтер* – *tiskárna*. Svůj vliv angličtina uplatnila i při obohacování ruštiny sportovními termíny, jako například: *биатлон* – *biatlon*, *картинг* – *závody motokár*, *ралли* – *rallye*, *юниор* – *dorostenec*, *финт* – *blafák*. Krysin dále uvádí, že na přelomu tisíciletí vešla v ruský lexikon slova z oboru financí, výpočetní techniky a filmu: *бартер* – *směnný obchod*, *брокер* – *burzovní makléř*, *сайм* – *internetová stránka*, *сервер* – *server*, *саундтрек* – *soundtrack*, *звukový doprovod*. (vše z angličtiny).⁶⁹

2.3 Kalkování

Jako samostatný druh přejímání lingvisté vydělují takzvané kalky (*калькирование*). Ty Rozental, Golub a Telenkovová popisují jako konstrukci lexikálních jednotek, která probíhá po vzoru cizích slov, jež již existují v nějakém cizím jazyce a to prostřednictvím přesného překladu jejich významových částí nebo přejímáním jednotlivých částí slov.⁷⁰ Jedná se tedy jakýsi doslovný překlad slova se všemi jeho částmi – prefixy, sufixy i kořenem. Lexikální kalky, koneckonců jako všechny typy předešlých přejatých slov, pronikaly do ruského jazyka z mnoha jazyků. Díky tomu má tak anglické slovo *skyscraper* (*mraakodrap*) svůj ruský kalk *небоскрёб*.

⁶⁷ Крысин, 2007, s. 122-123.

⁶⁸ Крысин, 2007, s. 123.

⁶⁹ Крысин, 2007, s. 123-124.

⁷⁰ Розенталь, Голуб, Теленкова, 1991, s. 89.

Německé slovo *Übermensch* (*nadčlověk*) zase do ruského jazyka proniklo jako kalk *сверхчеловек*.⁷¹ Hauser uvádí, že proces kalkování se týká také českého a ruského jazyka, nicméně ruské kalky musely být hláskově přizpůsobeny: *пятилетка* x *пятилетка*, *проверка* x *проверка*.⁷²

Mezi sémantické kalky se řadí ta slova, jež jsou ve svém jazyce považována za původní, nicméně pod vlivem ostatních jazyků získala nový, rozšiřující význam. Ruské slovo *картина*, jež ve svém původním významu označovalo slovo *obraz*, *výjev*, se stalo kalkem anglického slova *picture*. Díky tomu byl jeho význam rozšířen také na slovo *film*. Význam anglického slova *picture* je totiž vedle slov *obraz*, *snímek* právě také slovo *film*.⁷³

Lexikální polokalky Rozental, Golub a Telenkovová definují jako slova, v nichž jsou seskupeny doslovně přeložené cizojazyčné i ruské slovotvorné elementy. Mezi lexikální polokalky tak patří slova jako: *гуманность*, jehož kořen je latinského původu, ale přípona *-ость* je již čistě ruská, dalším příkladem může být slovo *телевидение*, jež je kombinací řeckého základu *теле* a ruského základu *видени -е*.

74

⁷¹ Розенталь, Голуб, Теленкова, 1991, s. 89.

⁷² Hauser, 1980, s. 167.

⁷³ Розенталь, Голуб, Теленкова, 1991, s. 89.

⁷⁴ Розенталь, Голуб, Теленкова, 1991, s. 90.

3 Slovní zásoba lyžařského sportu

Slovní zásoba lyžařského sportu je velice rozsáhlá, neboť zahrnuje mnoho odvětví. Řadí se mezi ně například sjezdové lyžování, běžecké lyžování, biatlon, severská kombinace, akrobatické lyžování a mnoho dalších. Užití lexikonu lyžařského sportu je také velice obsáhlé. Používá se pochopitelně při provozování samotného sportu – sportovci – ať už profesionálními, či amatérskými, jejich trenéry, členy realizačního týmu atd. Další skupinou, která hojně využívá lyžařský lexikon jsou fanoušci jednotlivých sportů, televizní a rozhlasoví sportovní komentátoři, rozhodčí/porota a v neposlední řadě také novináři či rodinní příslušníci sportovců.

Lexikon lyžařského sportu obsahuje samozřejmě svoje vlastní profesionalismy, termíny a slang. Mezi termíny se řadí například *časomíra*, *nábojnice*, či *malorážka*. K profesionalismům patří slova jako *klistr* (zvláštní typ univerzálního vosku), *tuleně* (speciální stoupací pásy na lyže) nebo *páteřák* (lyžařský chránič páteře). Lyžařský slang je též poměrně obsáhlý, jeho součástí jsou slova jako *sjezdovka* (sjezdařský svah), *máza* (vrstva vosku na lyžích) či *masák* (závod s hromadným startem).

3.1 Lyžování

Samotné počátky lyžování se datují až do období před 4500 lety př. n. l. V té době se, avšak nedalo hovořit o sportu jako takovém, nýbrž o nástroji, prostředku, jak nejlépe a nejrychleji překonat složitý terén a ulovit zvěř, která zapadla ve sněhu. Důkazem existence této aktivity jsou nejen nálezy nástrojů, které se podobají lyžím,

v Rusku a ve Skandinávii, ale také nástěnné malby, jež byly nalezeny v jeskyních na stejném území.⁷⁵

Ve středověku a v raném novověku se, podle dostupných zdrojů začaly lyže používat nejen jako nástroj k usnadnění života, ale také jako předmět zábavy a kratochvíle. Byly pořádány nejrůznější závody, zprvu to bylo soupeření ve slalomu, později se přidaly i skoky a sjezd. Hlavní užití lyží bylo v tomto období nicméně vesměs praktické. Například Norské království mělo v jistém období ve své armádě speciální lyžařskou jednotku.⁷⁶

Celosvětově největší rozmach lyžování zažilo od konce devatenáctého století do období první světové války, poté v meziválečném období, Mezinárodní lyžařská federace (FIS) byla založena v roce 1924, roku 1936 se sjezdové lyžování poprvé objevilo v programu olympijských her (běžecké lyžování bylo již na programu prvních zimních olympijských her v roce 1924). Během osmdesátých a devadesátých let dvacátého století se do užití širší veřejnosti dostal snowboard, o kterém se zprvu myslelo, že lyže postupně nahradí jakožto nejoblíbenější nástroj na sjíždění svahů. Tento předpoklad se však nenaplnil, lyže i snowboard se dnes těší stejné oblibě. Počátky lyžování v Čechách se datují do druhé poloviny devatenáctého století. Za rozvinutí tohoto sportu u nás vděčíme především propagátorům zdravého životního stylu a tělovýchovy, jako byli Miroslav Tyrš, Jiří Guth-Jarkovský a Josef Rössler-Ořovský.⁷⁷

3.1.2 Sjezdové lyžování

Podstatou sjezdového lyžování je jízda z kopce proti chronometru. Soutěže ve sjezdovém lyžování probíhají ve Světovém poháru, na mistrovství světa či na Olympijských hrách. Nejznámější disciplíny Světového poháru jsou: sjezd, slalom, obří slalom, super obří slalom, paralelní slalom nebo alpská kombinace. Trať je vždy předem vytyčena a ohraničena brankami a postranními čarami. Pokud závodník vyjede z trati nebo neprojde brankami, je penalizován či vyloučen. Základními pomůckami každého lyžaře jsou lyže, hole, helma, lyžařské boty a kombinéza, přičemž délka a

⁷⁵ Reichert, Musil, Najman, 2007, s. 12.

⁷⁶ Reichert, Musil, Najman, 2007, s. 13.

⁷⁷ Reichert, Musil, Najman, 2007, s. 14.

vykrojení lyží se liší v závislosti na disciplíně. Sportovci reprezentují svoje země, nikoliv kluby či týmy. Zatím poslední významnou proměnou tento sport prošel v osmdesátých a devadesátých letech dvacátého století, kdy byly vyvinuty nové revoluční materiály – při výrobě lyžařských pomůcek se postupně začala uplatňovat technologie uhlíkových vláken, svojí vlastní revolucí si prošlo i lyžařské vázání, objevily se speciální sjezdařské vosky a byl vyvinut zcela nový typ lyží – carvingové.⁷⁸

3.1.3 Běžecké lyžování

Rozdíl mezi sjezdovým a běžeckým lyžováním spočívá především ve způsobu pohybu – při sjezdovém lyžování se uplatňuje pouze pohyb z kopce dolů, tedy sjezd, zatímco při běžeckém lyžování se uplatňuje jak sjezd, tak pohyb po rovině či běh do kopce. Další rozdíl spočívá v technice a také v druhu vybavení.⁷⁹

Běžecké lyžování se dělí na dvě hlavní techniky – klasickou a volnou. Klasickou techniku tvoří střídavý běh, soupažný běh, stoupání jednostranným nebo oboustranným stromečkem bez fáze skluzu a všechny prvky sjezdové techniky bez zrychlování bruslením nebo odšlapováním. Volná technika pak zahrnuje všechny techniky běžeckého lyžování.⁸⁰

Běžecké lyžování si také prošlo svojí revolucí, v šedesátých letech dvacátého století se tratě začaly upravovat strojově, skluznice byly nově vyráběny z umělých materiálů, lyžařské boty a vázání též. V polovině osmdesátých let dvacátého století se objevila nová technika běhu – bruslení. Tato technika společně s dalšími vylepšeními měla za následek, že se z běžeckého lyžování stalo nejdynamičtější sportovní odvětví za posledních 80 let – průměrná rychlost běhu se totiž za tuto dobu zvýšila o celých 50 %.⁸¹

⁷⁸ Reichert, Musil, Najman, 2007, s. 17.

⁷⁹ Štumbauer, 2005, s. 18.

⁸⁰ Bolek, Ilavský, Soumar, 2008, s. 26.

⁸¹ Bolek, Ilavský, Soumar, 2008, s. 21. – 25.

Soutěže v běžeckém lyžování probíhají tradičně ve Světovém poháru, na mistrovství světa či na Olympijských hrách. V současnosti se v běžeckém lyžování soutěží v několika disciplínách na různé vzdálenosti. Jedněmi z nich jsou například: individuální závod na 10 km klasickou technikou, sprint volnou technikou, štafeta na 4x5 km volnou technikou.⁸²

Jak běžecké, tak sjezdové lyžování patří do Svazu lyžařů České republiky, který je nestarším lyžařským svazem na světě (založen 1903). Tento svaz zastupuje tuzemské lyžování v Mezinárodní lyžařské federaci. V současné době se Svaz lyžařů české republiky skládá z celkem osmi odborných úseků, jsou jimi: běh na lyžích, skok na lyžích, severská kombinace, alpské disciplíny, akrobatické lyžování, snowboarding, travní lyžování a základní lyžování.⁸³ Ruští, popřípadě sovětsí sportovci se poprvé oficiálně závodů v běžeckém lyžování účastnili v roce 1948. Roku 1956 na Zimních olympijských hrách v Cortině d'Ampezzo Jevgenija Sidorovová získala bronzovou medaili ve slalomu, Světlana Gladyševová zase stříbrnou medaili v Lillehammeru roku 1994.⁸⁴

3.1.3 Biatlon

Biatlon je sportovní odvětví, jenž přímo vychází z běžeckého lyžování. K běhu na lyžích byla ovšem přidána ještě střelba. Biatlon nepřímo navazuje na závody hlídek, které se konaly na počátku dvacátého století například v Německu. V té době se však používaly velkorážné pušky a vzdálenost terčů se pohybovala od 100 do 300 metrů. V dnešní době se používají tzv. malorážky a vzdálenost biatlonisty od terče je 50 metrů.⁸⁵ Biatlon se na Olympijských hrách objevuje od roku 1960, v roce 1965 byla tato disciplína rozšířena také o závody štafet. V roce 1978 vznikl Světový pohár v biatlonu. Mezinárodní biatlonová federace byla založena v roce 1993. Z počátku se biatlon běhal klasickým stylem, v průběhu let byl ale nahrazen rychlejším stylem bruslařským. Mezi nejznámější biatlonové disciplíny se řadí sprint, stíhací závod, závod s hromadným startem, vytrvalostní závod, smíšené štafety, štafety.⁸⁶ Náčíní

⁸² Štumbauer, 2005, s. 20.

⁸³ Bolek, Plavský, Soumar, 2008, s. 26.

⁸⁴ История Зимних видов спорта, 2023, online.

⁸⁵ Trojan, Fencel, 2014, s. 11.

⁸⁶ Kašper, 2006, s. 12.

používané při biatlonu se kromě již zmíněné malorážní pušky prakticky neliší od náčiní používaného při běžeckém lyžování.⁸⁷ První oficiální národní šampionát v biatlonu se na ruském/sovětském území konal v roce 1957, prvním nositelem titulu národního šampiona v biatlonu se stal Vladimir Marinycev, který zvítězil v závodě na třicet kilometrů se střelbou.⁸⁸

3.2 Akrobatické lyžování

Akrobatické lyžování je poměrně mladé odvětví, jehož počátky se datují do začátku dvacátého století. Mezi základní disciplíny akrobatického lyžování se řadí skicross, jízda v boulich (mogul skiing), slope style, big air, halfpipe a akrobatické skoky. Skicross spočívá v co nejrychlejším sjetí trati, na které se nachází překážky, přičemž závodník souběžně soupeří se třemi dalšími lyžaři.⁸⁹ Při jízdě v boulich musí lyžař sjet přibližně 200 metrů dlouhou trať, která je tvořena speciálními boulemi, co nejlepší technikou a zároveň musí jeho jízda obsahovat dva rozdílné skoky. Hodnotí se jak skoky, tak technika sjezdu.⁹⁰

Slopestyle je disciplína při níž lyžař sjíždí trať s umělými překážkami a skoky a snaží se předvést co nejvíce triků nejvyšší obtížnosti. V big airu závodník předvádí co nejvyšší obtížnost triků při jednom skoku. Halfpipe spočívá v jízdě na U-rampě, kdy se závodník snaží předvést co možná nejvíce triků nad hranou koryta, které je vysoké přibližně pět metrů. Při akrobatických skocích se závodník snaží předvést ty nejsložitější triky za pomoci odrazu ze speciálně upravených můstků, které jim umožní vylétnout co nejvýše. Hodnotí se dopad, odraz, technické provedení skoku.⁹¹

3.3 Skoky na lyžích a severská kombinace

Skoky na lyžích je disciplína, při níž závodník provádí skok ze speciálního devadesáti či sto dvaceti metrového můstku. Samotný skok trvá přibližně pět až osm sekund. Při samotném skoku má lyžař lyže rozpraženy do tvaru písmene „V“, při

⁸⁷ Trojan, Fencl, 2014, s. 12.

⁸⁸ История Зимних видов спорта, 2023, online.

⁸⁹ O akrobatickém lyžování, 2023, online.

⁹⁰ История Зимних видов спорта, 2023, online.

⁹¹ O akrobatickém lyžování, 2023, online.

dopadu se uplatňuje styl zvaný *telemark* (jedna noha je posunuta dopředu). Při hodnocení skoku je brán zřetel na délku skoku, fáze letu i techniku dopadu, započítávají se také povětrnostní podmínky. Zajímavostí je, že ženy v této disciplíně na olympijských hrách poprvé závodily až v roce 2014 v ruském Soči.⁹²

Severská kombinace vznikla v Norsku koncem devatenáctého století. Je to sport, který sdružuje skoky na lyžích a běžecké lyžování. Závody v severské kombinaci se obvykle konají v průběhu dvou dní, přičemž první den jsou na programu skoky z devadesátimetrového skokanského můstku, druhý den se závodí volným stylem na patnáct kilometrů. Výsledek se určuje na základě součtu bodů z obou disciplín. Ženy v severské kombinaci ve světovém poháru a na mistrovství světa závodí až od roku 2021.⁹³

3.2 Snowboarding

První zmínky o použití samostatného prkna na sněhu pocházejí z období před několika tisíci lety ze Skandinávie, Sibíře a střední Asie. Snowboarding jako sport nicméně, jak může název napovídat, pochází ze Spojených států amerických. Tento sport, jenž ve své historii prošel zajímavým vývojem, se začal formovat v šedesátých letech minulého století jako jakási zimní kompenzace pro surfaře a skateboardisty, umožňující jim trénink i mimo sezónu.⁹⁴ Vynález moderního snowboardu se nedá připsat pouze jednomu jedinci, snowboard zpočátku vznikl na základě nejrůznějších pokusů několika nadšenců, jenž sdíleli stejný zápal. Dnešní podobu snowboard dostal na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let dvacátého století. Právě na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let se objevilo inovované vázání, začaly se pořádat první oficiální závody. Sportovní střediska však nebyla tomuto sportu zpočátku nakloněna, ať už z důvodu bezpečnostních norem či postoje pojišťoven. V průběhu několika let se ale situace uklidnila a tento sport byl přijat širokou veřejností. V Evropě se snowboarding začal rozvíjet v osmdesátých letech dvacátého století, první významnou mezinárodní akcí bylo Mistrovství Švýcarska s mezinárodní účastí v roce 1986. Od poloviny devadesátých let je snowboarding pod záštitou Mezinárodní lyžařské federace. V současnosti se na snowboardu závodí v těchto disciplínách: paralelní

⁹² История Зимних видов спорта, 2023, online.

⁹³ История Зимних видов спорта, 2023, online.

⁹⁴ Binter, 2006, s. 10.

slalom, paralelní obří slalom, super obří slalom, U-rampa, skoky, snowboardcross.⁹⁵ Historie snowboardingu v České republice a tehdeším Sovětském svazu je spjata s uzavřeností tehdejšího režimu vůči Západu. Přesto i u nás v osmdesátých letech dvacátého století vznikaly obdoby snowboardu, i když převážně svépomocí, po Sametové revoluci a rozpadu Sovětského svazu byly rozdíly eliminovány a český, potažmo ruský snowboarding se začal rozvíjet společně s tím světovým.⁹⁶ Národní šampionát ve snowboardingu se v Rusku koná od roku 1997.⁹⁷

⁹⁵ Binter, 2006, s. 12. – 13.

⁹⁶ Binter, 2006, s. 14. – 16.

⁹⁷ История Зимних видов спорта, 2023, online.

II. Praktická část

4 Srovnání ruské, české a anglické slovní zásoby v oblasti

lyžování

Cílem praktické části bakalářské práce je osvětlit rozdíly ve významu a původu zkoumaných výrazů a současně poukázat, co mají společné. Praktická část se zejména zabývá sémantickým a etymologickým rozbohem jednotlivých lexikálních jednotek ve všech třech jazycích, zkoumá jejich podobnost, popřípadě rozdílnost. Dále se praktická část zabývá ortografickou stránkou vybraného lyžařského lexikonu. Lexikální jednotky, které jsou v tomto úseku práce rozebírány, byly vybrány na základě pozorování a poslechu rozličných sportovních přenosů, a to jak v ruském, tak v českém i anglickém jazyce. Dalším zdrojem jednotlivých lexikálních jednotek pak byly webové stránky, jež se zabývají tématem lyžování: *Biatlon.cz*⁹⁸ (český jazyk), *Fis-ski.com*⁹⁹ (anglický jazyk), *Flgr.ru*¹⁰⁰ (ruský jazyk). Knižní publikace na téma lyžování posloužily jako další zdroj, byly mezi nimi zejména tyto: *Běh na lyžích: trénujeme s Kateřinou Neumannovou*¹⁰¹ (česká terminologie), *Ultimate skiing*¹⁰² (anglická terminologie), *Лыжный спорт. Северная ходьба. Тренировочные программы*¹⁰³ (ruská terminologie).

4.1 Cíle analýzy slovní zásoby

Analýzou slovní zásoby si práce klade za cíl porovnání lexikonu v oblasti sportu, konkrétně toho lyžařského, případně snowboardingu. Hlavním cílem je komparace vybraných termínů ruské, české a anglické slovní zásoby týkající se tohoto sportovního odvětví. Komparace se skládá ze dvou částí – etymologický rozbor výrazů – práce zkoumá, ze kterého jazyka jednotlivé výrazy pocházejí, případně od kterých slov byly odvozeny a porovnává je mezi sebou a sémantický rozbor – práce se zabývá významem všech vybraných termínů a také je mezi sebou porovnává. V neposlední

⁹⁸ Webová stránka dostupná z WWW: <https://www.biatlon.cz/>

⁹⁹ Webová stránka dostupná z WWW: <https://www.fis-ski.com/>

¹⁰⁰ Webová stránka dostupná z WWW: <http://www.flgr.ru/>

¹⁰¹ BOLEK, Emil, Ján ILAVSKÝ a Libor SOUMAR. *Běh na lyžích: trénujeme s Kateřinou Neumannovou*, Praha, 2008.

¹⁰² LEMASTER, Ron. *Ultimate skiing*, 2010.

¹⁰³ Шликенридер П., Элберн К. *Лыжный спорт. Северная ходьба. Тренировочные программы*, Москва, 2012.

řadě se práce zabývá spojením analyzovaných termínů se sportovním odvětvím – zda výkladové slovníky uvádějí jejich definici ve spojitosti se sportovním odvětvím, či nikoliv.

4.2 Metodologie zpracování analýzy slovní zásoby

Jednotlivé termíny byly excerpovány ze záznamů internetových a televizních sportovních přenosů, popřípadě z ruských a anglických slovníků sportovní terminologie či jiné odborné literatury (sportovní periodika atd.). Lexikon sportovní terminologie byl vybrán na základě četnosti, klasifikace proběhla formou roztřídění do jednotlivých sportovních odvětví (sjezdové lyžování, běh na lyžích, snowboarding, akrobatické lyžování, biatlon atd.). Ty výrazy, které spadají do více sportovních odvětví najednou, se v analýze nachází v podkapitole *obecné pojmy*. Jednotlivé výrazy jsou v každé sekci seřazeny podle četnosti v pramenech, ze kterých bylo čerpáno.

Vlastní analýza byla realizována za pomoci ruských, českých a anglických etymologických a výkladových slovníků, popřípadě online verzí těchto slovníků, přičemž plné odkazy na tyto zdroje jsou uvedeny na konci práce. Primárním jazykem pro excerpci jednotlivých termínů byl český jazyk, posléze byl vyhledán a zanalyzován jejich ruský a anglický ekvivalent. Analýza jednotlivých termínů spočívá ve zkoumání jejich etymologie – z jakého jazyka byla slova odvozena, popřípadě jak se v průběhu let vyvíjela. Dále je v práci zkoumána sémantická stránka výrazů – kolik má jednotlivý termín významů, jak se významy termínů navzájem odlišují či co mají naopak společného. Při sémantické analýze byla především u anglických výrazů častým jevem konverze. Vybraný termín má přirozeně i další významy jako jiný slovní druh, nicméně v práci jsou vždy porovnávány termíny stejného slovního druhu.

4.3 Výsledky analýzy slovní zásoby

V této části práce jsou jednotlivé termíny analyzovány v ruském, anglickém a českém jazyce. Analýza se zabývá nejen etymologií (původem) jednotlivých výrazů, nýbrž i jejich sémantikou (významem). Etymologická analýza se nachází ve druhém řádku tabulky, sémantická pak ve třetím. Čtvrtý řádek odkazuje na kolokaci, v níž se vybraný termín běžně vyskytuje. Konkrétní kolokace byly vybrány na základě četnosti

v televizních přenosech, tiskových konferencích či webových stránkách a jejich cílem je představit analyzované termíny v reálném užití. Pátý řádek prezentuje stručný rozbor a srovnání jednotlivých lexikálních útvarů v ruském, anglickém a českém jazyce.

Etymologická a sémantická analýza byla vedena za pomoci jak českých, tak cizojazyčných slovníků a příslušných webových stránek. Jednotlivá hesla jsou opatřena zdroji, ze kterých bylo při analýze čerpáno.

4.3.1 Obecné pojmy

SKI	ЛЫЖА	LYŽE
ski (1700-1800) Norwegian Old Norse skith “stick of wood, ski” ¹⁰⁴	др.-русск. лыжа ¹⁰⁵	přejato koncem 19. st. z ruštiny ¹⁰⁶
1) one of a pair of long thin narrow pieces of wood or plastic that you fasten to your boots and use for moving on snow or on water 2) a long thin narrow piece of strong material, fastened under a small vehicle so that it can travel on snow ¹⁰⁷	1) плоские деревянные полозья, прикрепляемые к ногам, для передвижения по снегу 2) разг. Вид спорта, хождение, бег на таких полозьях ¹⁰⁸	sport. náčiní v podobě nízkých desek upevňovaných na boty k pohybu na sněhu, na vodě apod. ¹⁰⁹
i have only one ski	у меня только одна лыжа	mám pouze jednu lyži
<p>P: Český výraz byl přejat z ruštiny, proto jsou si oba termíny ortograficky velice podobné. Anglický výraz je ortograficky odlišný. Ruský a český termín jsou oba ženského rodu.</p> <p>V: Významem jsou si výrazy velice podobné. Všechny tři jazyky odkazují na nějakou sportovní aktivitu, anglický výraz je obecnější.</p>		

¹⁰⁴ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

¹⁰⁵ Этимологический онлайн-словарь русского языка Макса Фасмера, 2023, online.

¹⁰⁶ Rejzek, 2012, s. 369.

¹⁰⁷ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

¹⁰⁸ Малый академический словарь Евгеньевой А. П., 2023, online.

¹⁰⁹ Internetová jazyková příručka, 2023, online.

PACE	ТЕМП	TEMPO
pace (1200-1300) – Old French pas “step”, from Latin passus ¹¹⁰	впервые у Петра I, через нем. Tempo или непосредственно из ит. tempo от лат. tempus ¹¹¹	přes něm. Tempo z it. tempo ‘čas’ z lat. tempus ¹¹²
1) the speed at which something happens or is done pace of 2) the speed at which someone walks, runs, or moves pace of 3) a single step when you are running or walking, or the distance you move in one step 4) to walk first in one direction and then in another many times, especially because you are nervous 5) pace yourself 6) to measure a distance by walking across it with steps of equal length ¹¹³	1) степень быстроты исполнения музыкального произведения 2) быстрота осуществления, протекания чего-л ¹¹⁴	1) stupeň rychlosti 2) větší (velká) rychlost 3) jedna z dob rytmických pohybů, jeden z rytmických pohybů, zprav. při plavání 4) tempo (citosl). sport. povzbudivé volání hráčům, aby přidali na rychlosti, rychle, rychleji ¹¹⁵
at a quick pace	в быстром темпе	rychlým tempem
<p>P: Etymologie všech výrazů se neliší – mají svůj původ v latině. Z tohoto důvodu jsou oba výrazy ortograficky téměř shodné. Je možné pozorovat rozdíl na poli gramatiky, a totiž fakt, že ruský termín je rodu mužského, zatímco český rodu středního.</p> <p>V: Významově jsou si všechny tři jednotky velice podobné, anglický výraz má nicméně opět významů nejvíce. V českém a anglickém výkladovém slovníku je tento termín spojován se sportem, v ruském nikoliv, shodný obecný význam je tedy stupeň rychlosti.</p>		

RELAY	ЭСТАФЕТА	ŠTAFETA
from Middle French relai (“reserve pack of hounds”) ¹¹⁶	из франц. Éstaffette – то же от ит. Staffetta – то же от	přes něm. Stafette z it. staffetta ¹¹⁸

¹¹⁰ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

¹¹¹ Этимологический онлайн-словарь русского языка Макса Фасмера, 2023, online.

¹¹² Rejzek, 2012, s. 692.

¹¹³ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

¹¹⁴ Малый академический словарь Евгеньевой А. П., 2023, online.

¹¹⁵ Internetová jazyková příručka, 2023, online.

¹¹⁶ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

¹¹⁸ Rejzek, 2012, s. 676.

	staffa (стрема) герм. происхождения ¹¹⁷	
1) to pass a message from one person or place to another, pass on relay something to somebody 2) if radio or television signals are relayed, they are received and sent, especially so that they can be heard on the radio or seen on television 3) to lay something on the ground again because it was not done well enough before ¹¹⁹	1) существовавшая ранее срочная почта, доставлявшая письма, донесения со специальными нарочными, сменявшимися друг друга в пути 2) соревнование спортивных команд в беге, в плавании и т. п. ¹²⁰	závod či slavnostní akce, při níž členové družstva postupně absolvují určitý úsek trasy ¹²¹
Norwegian relay	эстафета Норвегии	štafeta Norska
<p>P: Anglický a ruský termín byl převzat z francouzštiny, je nicméně zapotřebí zdůraznit, že ačkoliv oba výrazy pochází z francouzštiny, původní slovo je pro každý výraz odlišné. Český výraz pochází z němčiny. Ruský a český termín jsou oba ženského rodu.</p> <p>V: Významem se jednotlivé výrazy příliš neliší, anglický výraz je však bohatější, označuje například přenos signálu či zprávy. Zde je možné pozorovat shodu s ruským jazykem, ve kterém tento výraz dříve označoval speciální druh pošty. U ruského a českého výrazu slovníky vztah ke sportu zmiňují, u anglického nikoliv. Částečnou ortografickou shodu lze pozorovat pouze u ruského a českého výrazu.</p>		

FLEXIBLE	ГИБКИЙ	PRUŽNÝ
Latin <i>flexibilis</i> , from <i>flexus</i> , past participle of <i>flectere</i> – to bend ¹²²	от гнуть, ст.-слав. гънѣти, др.-русс. гъноути ¹²³	psl. <i>prōžiti</i> je kauzativum k <i>pręgti</i> , <i>pręgno</i> ¹²⁴
1) a person, plan etc that is flexible can change or be changed easily to suit any new situation 2) something that is	1) способный легко гнуться, сгибаться, изгибаться 2) умело и быстро	1) snadno se ohýbající, pružný 2) pružný, přizpůsobivý 3) jevící vyjadřovací schopnost (jazyk) 4) ohebná slova kt. lze

¹¹⁷ Этимологический онлайн-словарь русского языка Макса Фасмера, 2023, online.

¹¹⁹ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

¹²⁰ Малый академический словарь Евгеньевой А. П., 2023, online.

¹²¹ Rejzek, 2012, s. 676.

¹²² Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

¹²³ Этимологический онлайн-словарь русского языка Макса Фасмера, 2023, online.

¹²⁴ Rejzek, 2012, s. 536.

flexible can bend or be bent easily ¹²⁵	применяющийся к условиям, к обстоятельствам ¹²⁶	ohýbat (skloňovat n. časovat) ¹²⁷
the race requires flexible skis	гонки требуют гибкие лыжи	závod vyžaduje pružné lyže
<p>P: Ruský termín má původ ve staroslověnštině, český v praslovanštině, jsou oba odvozeny od jiného slova, díky čemuž se neshodují ortograficky. Anglický termín pochází z latiny a je také naprosto odlišný.</p> <p>V: Po stránce významu se výrazy příliš neliší, všechny termíny vesměs označují pružnou vlastnost předmětu. Přímou spojitost se sportovní terminologií však neuvádí ani jeden z výkladových slovníků.</p>		

CHASE	ГНАТЬСЯ	PRONÁSLEDOVAT
Old French chacier, from Vulgar Latin captiare, enchase to set (a jewel) ¹²⁸	от гнать – ст.-слав. гънати ¹²⁹	psl. slěďъ je příbuzné s lot. sliēde kolejnice, kolej, lit. slýsti, klouzat ¹³⁰
1) to quickly follow someone or something in order to catch them 2) to make someone or something leave, especially by following them for a short distance and threatening them 3) to use a lot of time and effort trying to get something such as work or money 4) to rush or hurry somewhere 5) to try hard to make someone notice you and pay attention to you, because you want to have a romantic relationship with them 6) to decorate metal with a special tool ¹³¹	1) преследовать кого-, что-л., бежать за кем-, чем-л. с целью настичь 2) стремиться к чему-л., добиваться чего-л. ¹³²	1) sledovat prchajícího s úmyslem chytit ho 2) neodbytně sledovat 3) potírat, stíhat ¹³³

¹²⁵ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

¹²⁶ Малый академический словарь Евгеньевой А. П., 2023, online.

¹²⁷ Internetová jazyková příručka, 2023, online.

¹²⁸ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

¹²⁹ Этимологический онлайн-словарь русского языка Макса Фасмера, 2023, online.

¹³⁰ Rejzék, 2012, s. 612.

¹³¹ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

¹³² Малый академический словарь Евгеньевой А. П., 2023, online.

¹³³ Internetová jazyková příručka, 2023, online.

the racers chased the leader	гонщики гнались за фаворитом	závodníci pronásledovali favorita
<p>P: Ruský a český termín pochází ze staroslověnštiny, nicméně každý je odvozen od rozdílných slov. Z toho důvodu mezi nimi nelze pozorovat ortografickou shodu. Anglický termín má původ v latině a je také naprosto odlišný.</p> <p>V: Významově jsou si zkoumané jednotky velice podobné, všechny označují činnost ve smyslu sledování někoho. Významově nejbohatší je anglický výraz, který označuje také specifickou úpravu kovů. Sportovní význam nezmiňuje žádný z použitých výkladových slovníků.</p>		

GLOVES	ПЕРЧАТКИ	RUKAVICE
Old English glof ¹³⁴	др.-русс. – пьрстатица ¹³⁵	psl. rōka ¹³⁶
a piece of clothing that you wear on your hand in order to protect it or keep it warm ¹³⁷	изделия из ткани, ниток или кожи с отделением для каждого пальца, надеваемые на кисти рук ¹³⁸	součást oblečení na ochranu ruky ¹³⁹
the skier lost his gloves	лыжник потерял свои перчатки	lyžař ztratil svoje rukavice
<p>P: Etymologie těchto výrazů je odlišná, proto se neshodují ani po stránce ortografické.</p> <p>V: Sémanticky jsou všechny výrazy naprosto totožné. Nejspíše díky faktu, že se jedná o běžnou součást oděvu, nedefinují výkladové slovníky tyto termíny v žádné spojitosti se sportovním odvětvím.</p>		

CLASS	КЛАСС	TŘÍDA
French classe, from Latin classis “class of citizens, social class ¹⁴⁰	из франц. classe от лат. classis – разряд, сословие, порядок ¹⁴¹	stč. třída ‘řada, řád, třída, střídání ¹⁴²
1) one of the groups in a society that different types of	1) разряд, подразделение 2) классами называются	1) skupina vydělená na základě něj. společného rysu, druhu,

¹³⁴ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

¹³⁵ Этимологический онлайн-словарь русского языка Макса Фасмера, 2023, online.

¹³⁶ Rejzek, 2012, s. 579.

¹³⁷ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

¹³⁸ Малый академический словарь Евгеньевой А. П., 2023, online.

¹³⁹ Internetová jazyková příručka, 2023, online.

¹⁴⁰ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

¹⁴¹ Этимологический онлайн-словарь русского языка Макса Фасмера, 2023, online.

¹⁴² Rejzek, 2012, s. 719.

<p>people are divided into according to their jobs, income, education etc 2) a group of students who are taught together 3) a period of time during which someone teaches a group of people, especially in a school 4) a series of classes in a particular subject 5) one of the different standards of seats, food etc available on a train, aircraft etc 6) a group into which people or things are divided according to their quality or abilities 7) a high level of style or skill in something 8) one of the three levels of a university degree¹⁴³</p>	<p>большие группы людей, различающиеся по их месту в исторически определенной системе общественного производства, по их отношению (большей частью закрепленному и оформленному в законах) к средствам производства, по их роли в общественной организации труда, а следовательно, по способам получения и размерам той доли общественного богатства, которой они располагают 3) подразделение учащихся начальной и средней школы, соответствующее году обучения 4) степень, уровень, в зависимости от которых определяется место предмета в ряду других подобных 5) определенная степень чина в табели о рангах в дореволюционной России¹⁴⁴</p>	<p>kategorie 2) . společ. skupina lidí v témž ekonomickém a sociálním postavení 3) školní postupný ročník 4) školní vyučovací místnost, učebna 5) úroveň dosažená výcvikem¹⁴⁵</p>
<p>at the end end of the race were finishing the racers of lower class</p>	<p>в конце финишировали гонщики низшего класса</p>	<p>na konci závodu dobíhali závodníci nižší třídy</p>
<p>P. Ruský a anglický výraz pocházej z latiny, proto jsou si ortograficky velice podobné. Český výraz pochází ze staročeštiny a ortograficky se od zbylých dvou odlišuje. Neshoda mezi ruským a českým jazykem panuje i na poli gramatiky, ruský výraz <i>класс</i> je mužského rodu, český termín <i>třída</i> je rodu ženského.</p> <p>V: Význam jednotlivých termínů je vesměs podobný, všechny tři jazyky označují nějakou úroveň či kvalitu, popřípadě (školní) skupinu či místnost. Anglický výraz <i>class</i> označuje mimo jiné také</p>		

¹⁴³ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

¹⁴⁴ Малый академический словарь Евгеньевой А. П., 2023, online.

¹⁴⁵ Internetová jazyková příručka, 2023, online.

slovo vyučování nebo předmět ve škole. O sportovním významu se nezmiňuje ani jeden z užitých výkladových slovníků.

HELMET	ШЛЕМ	HELMA
helmet (1400-1500) – Old French helmet ¹⁴⁶	заимств. из цслав., вместо исконнорусск. шелом ¹⁴⁷	helma ‘přilba’, helmice. přežato ze střhn. helm ¹⁴⁸
a strong hard hat that soldiers, motorcycle riders, the police etc wear to protect their heads – crash helmet, pith helmet ¹⁴⁹	1) старинный воинский металлический головной убор, защищавший от ударов холодным оружием 2) специальный головной убор, предохраняющий голову от ушибов, ранений или от действия лучей тропического солнца 3) в некоторых карточных играх: положение, при котором противнику не дается ни одной взятки (большой шлем) или дана только одна (малый шлем) ¹⁵⁰	ochrana hlavy pro speciální úkoly, přilba: kovová, laminátová h.; vojenská, požárnícká, motoristická ¹⁵¹
a skier must wear a helmet	лыжник должен носить шлем	lyžař musí mít helmu
<p>P: Anglický a český termín se do jazyka dostaly skrze přejímání a je možné pozorovat jistou ortografickou shodu. Ruský termín má původ v církevním jazyce a liší se. Rozdíl lze pozorovat i v oblasti rodu – ruský výraz je rodu mužského, český rodu ženského.</p> <p>V: Význam jednotlivých termínů je takřka totožný, ruský výraz navíc označuje specifickou karetní strategii. Výkladové slovníky shodně všechny tři termíny charakterizují jako ochranu hlavy pro různé (i sportovní) účely.</p>		

¹⁴⁶ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

¹⁴⁷ Этимологический онлайн-словарь русского языка Макса Фасмера, 2023, online.

¹⁴⁸ Rejzek, 2012, s. 567.

¹⁴⁹ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

¹⁵⁰ Малый академический словарь Евгеньевой А. П., 2023, online.

¹⁵¹ Internetová jazyková příručka, 2023, online.

STICK	ПАЛКА	HŮLKA
Old English stician stick, Old English sticca ¹⁵²	др.-русск. палька, палица, ст.-слав. палица ¹⁵³	stč. Hól, Sln. gól ¹⁵⁴
1) to attach something to something else using a substance, or to become attached to a surface 2) if a pointed object sticks into something, or if you stick it there, it is pushed into it 3) to put something somewhere quickly and without much care 4) if you stick a part of your body somewhere, you put it in a position where other people can see it 5) if something sticks, it becomes fixed in one position and is difficult to move 6) if a name that someone has invented sticks, people continue using it 7) to continue to accept a situation or person, even though you do not like them 8) a long thin piece of wood from a tree, which is no longer attached to the tree 9) a long thin piece of wood, plastic etc that you use for a particular purpose 10) a long, specially shaped piece of wood, plastic etc that you use in some sports to hit a ball ¹⁵⁵	1) ветвь или тонкий ствол дерева, срезанные и очищенные от побегов 2) предмет такой формы из какого-л. материала, употребляемый для различных целей ¹⁵⁶	tyč k podpoře při chůzi (obyč. s rukojetí), na vyprašování, bití apod. ¹⁵⁷
to break a stick	сломать палку	zlomit hůlku

¹⁵² Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

¹⁵³ Этимологический онлайн-словарь русского языка Макса Фасмера, 2023, online.

¹⁵⁴ Rejzek, 2012, s. 225.

¹⁵⁵ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

¹⁵⁶ Малый академический словарь Евгеньевой А. П., 2023, online.

¹⁵⁷ Internetová jazyková příručka, 2023, online.

P: Jediný společný faktor ruského a českého termínu je ženský rod, jinak si etymologicky ani ortograficky příliš podobné nejsou.

V: Významově nejrozmanitější je anglický termín. Zajímavostí je, jak široké je spektrum významů termínu *stick* – od substantiva *hůlka, větev*, po verbum *lepit* či *přípevnit*. Ruský termín *палка* má na rozdíl od českého slova *hůlka* také význam *klacek, prut*. Výkladové slovníky termín *hůlka* popisují jako sportovní náčiní pouze v případě anglického výrazu, ruský a český slovník jsou v definici tohoto výrazu skromnější.

REFEREE	СУДЬЯ	ROZHODČÍ
from past participle of Old French referer (“to relate, to refer”), from Latin referre (“to carry back”) ¹⁵⁸	ст.-слав. сѣди ¹⁵⁹	(od slova <i>hodit se</i>) všesl. – p. <i>godzić się</i> , r. <i>godít’sja</i> ¹⁶⁰
1) someone who makes sure that the rules of a sport such as football, basketball 2) someone who provides information about you when you are trying to get a job 3) someone who is asked to settle a disagreement 4) someone who judges an article or research idea before it is published or money is provided for it 5) to be the referee of a game ¹⁶¹	1) должностное лицо в органах суда, выносящее приговор по судебному делу 2) Спорт. тот, кто судит игру, состязание 3) человек, который высказывает какое-л. суждение, мнение, заключение о чем-л. или дает оценку кому-, чему-л. ¹⁶²	1) kdo rozhoduje sporné věci 2) kdo řídí sport. utkání, hodnotí výkony ap 3) (příd.jm.) rozhodčí a smírčí komise ¹⁶³
to ask the referee	спросить судью	zeptat se rozhodčího

P: Etymologicky jsou termíny naprosto odlišné, zajímavostí nicméně je, že české slovo rozhodčí má svůj původ v ruském jazyce (*hodit se – godít’sja*). Ten má však pro tento termín slovo vlastní, a sice právě *судья*. Z ortografického hlediska jsou všechny tři výrazy odlišné, český termín vznikl za pomoci prefixace.

V: Významově se jednotlivé výrazy téměř neliší. Ruský termín *судья* má na rozdíl od českého a anglického výrazu také význam *soudce* – ten kdo vynáší rozsudek v soudním sporu (*angl. judge*). Ve všech třech případech byl termín nalezený ve výkladových slovnících ve spojitosti se sportem.

¹⁵⁸ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

¹⁵⁹ Этимологический онлайн-словарь русского языка Макса Фасмера, 2023, online.

¹⁶⁰ Rejzék, 2012, s. 211.

¹⁶¹ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

¹⁶² Малый академический словарь Евгеньевой А. П., 2023, online.

¹⁶³ Internetová jazyková příručka, 2023, online.

SKIER	ГОРНОЛЫЖНИК	SJEZDAŘ
from – ski (1700-1800) Norwegian Old Norse skith “stick of wood, ski” ¹⁶⁴	из горно – гора (ст.-слав). + лыжный – лыжа (др.- русск.) ¹⁶⁵	psl. ja(cha)ti ¹⁶⁶
someone who skis ¹⁶⁷	спортсмен, занимающийся горнолыжным спортом ¹⁶⁸	sportovec pěstující sjezdové disciplíny (lyžařské, vodácké) ¹⁶⁹
a fast skier	быстрый горнолыжник	rychlý sjezdař

P: Etymologie těchto výrazů je shodná v tom, že jsou všechny odvozené. Ruský termín je navíc složeninou dvou již existujících slov (*гора, лыжи*). Ortograficky si ani jeden termín není podobný.

V: Co do významu jsou jednotlivé termíny naprosto totožné, jejich definice ve výkladových slovnících je také téměř shodná. Anglický výraz *skier* se do českého jazyka překládá také jako *lyžař*.

JUMP	ПРЫЖОК	SKOK
from Middle English jumpen (to walk quickly, run, jump), prob. Middle Low German, North Germanic orig. ¹⁷⁰	связано чередованием гласных с сербск.-цслав. испрыгнѣти выступить, выпрыгнуть ¹⁷¹	psl. s(ъ)kočit, , sthn., původu asi onom. /scehan – pospíchat ¹⁷²
1) to push yourself up into the air, or over or away from something etc, using your legs 2) to let yourself drop from a place that is above the ground 3) to move quickly or suddenly in a particular direction 4) to increase or improve suddenly and by a large amount 5) to	быстрое перемещение тела в воздухе после отталкивания от какой-л. точки опоры ¹⁷⁴	1) skočení, skákání 2) příslušná sport. disciplína 3) náhlá podstatná změna 4) v přísl. význ. vyj. krátkost doby, blížkost ¹⁷⁵

¹⁶⁴ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

¹⁶⁵ Этимологический онлайн-словарь русского языка Макса Фасмера, 2023, online.

¹⁶⁶ Rejzek, 2012, s. 257.

¹⁶⁷ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

¹⁶⁸ Малый академический словарь Евгеньевой А. П., 2023, online.

¹⁶⁹ Internetová jazyková příručka, 2023, online.

¹⁷⁰ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

¹⁷¹ Этимологический онлайн-словарь русского языка Макса Фасмера, 2023, online.

¹⁷² Rejzek, 2012, s. 606.

¹⁷⁴ Малый академический словарь Евгеньевой А. П., 2023, online.

¹⁷⁵ Internetová jazyková příručka, 2023, online.

change quickly and often from one idea, place, position etc to another – used to show disapproval 6) to move suddenly to a further part of a book, discussion etc leaving out the part in between 7) to attack someone suddenly 8) an act of pushing yourself suddenly up into the air using your legs (in sports) 9) a sudden large increase in an amount or value 10) a fence, gate, or wall that a person or horse has to jump over in a race or competition ¹⁷³		
a really long jump	очень длинный прыжок	opravdu dlouhý skok
<p>P: Původ jednotlivých termínů je odlišný, proto mezi nimi nepozorujeme ani žádnou ortografickou shodu.</p> <p>V: Nejvíce významů má anglický termín <i>jump</i>. Naproti tomu ruský výraz прыжок má pouze jeden význam – ve smyslu pohybu těla ve vzduchu. Český termín je významově bohatší než ten ruský, označuje mimo jiné náhlou změnu. Význam anglického a českého výrazu je ve výkladových slovnících spojen i se sportovním odvětvím.</p>		

4.3.2 Běžecské lyžování

ENDURANCE	ВЫНОСЛИВОСТЬ	VYTRVALOST
from Old French, from <i>endurer</i> – make hard ¹⁷⁶	от нести – ст.-слав. нести, несиж ¹⁷⁷	od trvat – psl. trajati i trvati jsou odvozeniny od ie. ter-, trā-, teru- ap. – přecházet, překonávat ¹⁷⁸

¹⁷³ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

¹⁷⁶ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

¹⁷⁷ Этимологический онлайн-словарь русского языка Макса Фасмера, 2023, online.

¹⁷⁸ Rejzek, 2012, s. 717.

the ability to continue doing something difficult or painful over a long period of time, in sports, training... ¹⁷⁹	стойкость, закаленность, о растениях ¹⁸⁰	nepolevující v něj. činnosti ap., houževnatý, vytrvalé rostliny ¹⁸¹
long distance races require endurance	гонки на длинные дистанции требует выносливости	běhy na dlouhou vzdálenost vyžadují vytrvalost
<p>P: Ruský termín má původ ve staroslověnině, český v praslovanštině, každý termín byl odvozen od jiného slova. Proto jsou ortograficky odlišné. Ruský i český termín vznikl za pomoci prefixace. Anglický termín se neshoduje v ortografii ani etymologii. Český a ruský termín jsou shodného rodu – ženského.</p> <p>V: Sémanticky si jsou všechny tři zkoumané výrazy velice podobné, vyjadřují nějakou nepolevující činnost. Spojitost se sportovním odvětvím uvádějí anglické a české výkladové slovníky.</p>		

TRACK	ТРАССА	TRAŤ
track – (1400-1500) Old French trac ¹⁸²	от нем. Trasse от фр. trace — черта ¹⁸³	ze střhn. trat ‘pastvina’ ze sthn. trata ‘pastvina, jež souvisí s něm. Treten šlapat’ ¹⁸⁴
1) a narrow path or road with a rough uneven surface, especially one made by people or animals frequently moving through the same place 2) a circular course around which runners, cars etc race, which often has a specially prepared surface 3) the two metal lines along which trains travel, railway line 4) one of the songs or pieces of music on an album 5) all the sports in an athletics competition such as running, jumping, or throwing	1) линия (на карте или местности), намечающая направление движения или пролегания чего-л. 2) дорога, путь 3) след, оставляемый в воздухе трассирующей пулей или снарядом ¹⁸⁶	1) dráha pro kolejové dopr. prostředky 2) dopr. spoj v urč. směru, linka 3) sport. závodní dráha; běžecká, plavecká disciplína ¹⁸⁷

¹⁷⁹ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

¹⁸⁰ Малый академический словарь Евгеньевой А. П., 2023, online.

¹⁸¹ Internetová jazyková příručka, 2023, online.

¹⁸² Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

¹⁸³ Этимологический онлайн-словарь русского языка Макса Фасмера, 2023, online.

¹⁸⁴ Rejzek, 2012, s. 708.

¹⁸⁶ Малый академический словарь Евгеньевой А. П., 2023, online.

¹⁸⁷ Internetová jazyková příručka, 2023, online.

the javelin 6) the direction or line taken by something as it moves track of 7) a continuous metal band that goes over the wheels of a vehicle such as a bulldozer, allowing it to move over uneven ground 8) to search for a person or animal by following the marks they leave behind them on the ground, their smell etc 9) to leave behind a track of something such as mud or dirt when you walk ¹⁸⁵		
the track was too difficult	трасса была слишком сложная.	trať byla příliš složitá
<p>P: Etymologie ruského a českého výrazu je shodná, proto jsou si oba termíny podobné i z pohledu ortografie. Ortografická podobnost je nicméně pozorovatelná mezi všemi třemi výrazy.</p> <p>V: Významově je anglický výraz opět nejbohatší. Význam ruského a českého termínu je vesměs stejný. Sportovní význam jednotlivých výrazů je popsán pouze v českém a anglickém výkladovém slovníku.</p>		

WAX	МАЗЬ	VOSK
Old English weax wax, Old English weaxan – to grow ¹⁸⁸	от мазать – ст.-слав ¹⁸⁹	psl. – p. wosk ¹⁹⁰
1) a solid substance made of fat or oil and used to make candles, polish 2) to rub a layer of wax into a floor, surface etc to protect it or make it shine 3) when the moon waxes, it	1) густая смесь жиров с лекарственными веществами для втирания в кожу, смазывания ее 2) густое жирное вещество для смазки чего-л ¹⁹²	1) tuhá, teplem tvárná a na omak mastná látka organického původu n. chemicky vyrobená 2) prostředky k mazání skluznice 3) něco bezvýznamného ¹⁹³

¹⁸⁵ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

¹⁸⁸ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

¹⁸⁹ Этимологический онлайн-словарь русского языка Макса Фасмера, 2023, online.

¹⁹⁰ Rejzek, 2012, s. 761.

¹⁹² Малый академический словарь Евгеньевой А. П., 2023, online.

¹⁹³ Internetová jazyková příručka, 2023, online.

seems to get bigger each night ¹⁹¹		
today, the wax was good	сегодня была хорошая мазь	dnes jsme měli dobře namazáno

P: Etymologie ruského a českého výrazu je rozdílná. Ruský výraz je odvozen ze staroslověnštiny, český z praslovanštiny. Z ortografického hlediska, je možné pozorovat jistou podobnost mezi anglickým a českým výrazem. Odlišnosti se vyskytují na poli gramatiky, český výraz *wax* je rodu mužského, ruský výraz *мазь* je rodu ženského.

V: Význam všech tří jednotek je velice podobný. Pouze český výraz je však ve výkladovém slovníku spojen se sportovní terminologií, termíny v anglickém a ruském jazyce jsou popsány obecněji.

(SKI) BINDING	КРЕПЛЕНИЕ	VÁZÁNÍ
Old English bindan ¹⁹⁴	от крепкий – ст.-слав. крѣпъ ¹⁹⁵	psl. vězati je nejspíš odvozeno od ie. angh-úzký, zužovat, stahovat ¹⁹⁶
1) a book cover 2) material sewn or stuck along the edge of a piece of cloth for strength or decoration	1) прочно прикреплять, соединять 2) приспособление, служащее для скрепления, укрепления чего-л.	zařízení, jímž se něco připevňuje – lyžařské
a norwegian company developed a new type of binding	норвежская компания разработала новый тип крепления	norská společnost vyvinula nový typ vázání

P: Ruský výraz pochází ze staroslověnštiny, český z praslovanštiny, z toho důvodu si po stránce ortografie nejsou podobné. Anglický výraz se liší jak ortografií, tak etymologií. Shoda mezi českým a ruským výrazem panuje na poli gramatiky, oba jsou středního rodu.

V: Význam ruského a českého termínu je velice podobný, oba termíny označují zařízení, kterým se něco připojuje. Anglický termín zase mimo jiné označuje vazbu knihy. Ruský ani anglický výkladový slovník sportovní význam těchto termínů nepopisují, český výkladový slovník se zmiňuje přímo o lyžařském vázání.

CIRCUIT	КРУГ	OKRUH
---------	------	-------

¹⁹¹ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

¹⁹⁴ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

¹⁹⁵ Этимологический онлайн-словарь русского языка Макса Фасмера, 2023, online.

¹⁹⁶ Rejzek, 2012, s. 766.

circuit (1300-1400) Old French circuite, from Latin circuitus, past participle of circumire, circuire “to go around”, from circum (CIRCUM-) + ire “to go” ¹⁹⁷	ст.-слав. крѣгъ ¹⁹⁸	(od slova kruh) všesl. – p. krag, r. krug, psl. ¹⁹⁹
1) a path that forms a circle around an area, or a journey along this path 2) a track that cars, motorbikes etc race around 3) the tennis/lecture/cabaret etc circuit 4) the complete circle that an electric current travels 5) a regular trip around an area made by a judge or a religious leader, so that a court of law or church can meet in several different places ²⁰⁰	1) (в крѣге). часть плоскости, ограниченная окружностью 2) участок какой-л. поверхности, приближающийся по форме к такой фигуре 3) предмет, имеющий округлую форму или форму кольца 4) область, сфера какой-л. Деятельности 5) группа людей, объединенных какими-л. Связями ²⁰¹	1) kruhová n. uzavřená dráha 2) plocha n. prostor kolem něčeho 3) obor (působnosti), oblast, sféra 4) skupina lidí spjatých společnými zájmy n. soubor věcí nějak souvisících 5) část elektrického obvodu ²⁰²
the runner’s circuit was closed	беговой круг был закрыт	běžecký okruh byl uzavřen
<p>P: Ruský výraz má původ ve staroslověněštině, český v praslovanštině a jsou ortograficky téměř totožné, shodují se i v rodu, oba jsou mužského. Český výraz vznikl za pomoci prefixace.</p> <p>V: Význam termínů v jednotlivých jazycích se mírně liší. Ruský termín <i>крус</i> je nejrozmanitější, společně s českým termínem <i>okruh</i> označují, mimo jiné, také obor či sféru působnosti, případně skupinu lidí se společnými zájmy. Sportovní význam byl popsán pouze u anglického výrazu.</p>		

4.3.3 Sjezdové lyžování

SLALOM	СЛАЛОМ	SLALOM
(1900-2000) Norwegian “sloping track” ²⁰³	заимств. из норв. slalom ²⁰⁴	z nor. slalám ze slad ‘(lehce) nakloněný’

¹⁹⁷ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

¹⁹⁸ Этимологический онлайн-словарь русского языка Макса Фасмера, 2023, online.

¹⁹⁹ Rejzek, 2012, s. 328.

²⁰⁰ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

²⁰¹ Малый академический словарь Евгеньевой А. П., 2023, online.

²⁰² Internetová jazyková příručka, 2023, online.

²⁰³ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

²⁰⁴ Этимологический онлайн-словарь русского языка Макса Фасмера, 2023, online.

		a nor.d. lōm, lām ‘stopa’, původně tedy ‘nakloněná stopa (lyží) ²⁰⁵
a race for people on skis or in canoes down a curving course marked by flags ²⁰⁶	скоростной спуск на лыжах с горы по извилистому маршруту, обозначенному контрольными флажками ²⁰⁷	závod na lyžích, lodích aj. po dráze, trati vyznačené brankami ²⁰⁸
slalom had to be postponed	слалом наго было отложить	slalom musel být odložen
<p>P: Původ všech tří výrazů je shodný, jsou odvozeny z norského slova <i>slalām</i>, které znamená nakloněný.</p> <p>V: Výrazy se shodují i po stránce významu, všechny termíny výkladové slovníky charakterizují ve spojitosti se sportovním odvětvím, a to konkrétně jako závod na lyžích, který je vyznačen brankami.</p>		

LAND	ПРИЗЕМЛИТЬСЯ	DOPADNOUT
Old English – ground, soil ²⁰⁹	др.-русск., ст.-слав земля ²¹⁰	všesl. – p. padać, r. pádat ²¹¹
1) an area of ground, especially when used for farming or building 2) the solid dry part of the Earth’s surface 3) literary a country or area 4) the land 5) the area of land that someone owns – property 6) if a plane, bird, or insect lands, it moves safely down onto the ground 7) to make a plane move safely down onto the ground at the end of a journey 8) to arrive somewhere in a plane, boat etc	опуститься на землю ²¹³	1) (rychle, prudce) padat 2) vypadat 3) dolehnout, postihnout 4) přistihnout ²¹⁴

²⁰⁵ Rejzek, 2012, s. 610.

²⁰⁶ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

²⁰⁷ Малый академический словарь Евгеньевой А. П., 2023, online.

²⁰⁸ Internetová jazyková příručka, 2023, online.

²⁰⁹ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

²¹⁰ Этимологический онлайн-словарь русского языка Макса Фасмера, 2023, online.

²¹¹ Rejzek, 2012, s. 460.

²¹³ Малый академический словарь Евгеньевой А. П., 2023, online.

²¹⁴ Internetová jazyková příručka, 2023, online.

land on/in/at etc 9) to come down through the air onto something, drop 10) to arrive unexpectedly, and cause problems 11) to succeed in getting a job, contract etc that was difficult to get ²¹²		
to land unexpectedly in the snow	неожиданно приземлиться в снегу	nečekaně dopadnout do sněhu
<p>P: Ruský a český termín mají podobný původ, anglický se liší. Zajímavostí je, že ruský i český výraz, vznikl za pomoci prefixace i sufixace.</p> <p>V: Významově nejednoznačnější je bezesporu ruský termín, jenž má význam pouze jeden. Český termín dopadnout může vyjadřovat přistání na zemi, výsledek nějakého děje, popřípadě přistížení. Významově je bezpochyby nejrozmanitější anglický termín. Jakožto analytický jazyk je angličtinu zapotřebí vždy chápat a překládat ve správném kontextu, čehož je důkazem poměrně veliké množství významů pouze jednoho termínu. Význam slova dopadnout není ve výkladových slovnících doslovně spojován se sportovní terminologií, ve všech třech jazycích se nicméně v tomto odvětví ujal a aktivně se používá.</p>		

SUPER– G	СУПЕРГИГАНТ	SUPER OBŘÍ SLALOM
super - Latin super – over, above, on top of + giant – Old French geant, from Greek gigas ²¹⁵	от англ. super- сверх, далее из лат. super вверху; поверх + гигант – прямо из греч. γίγας (gigas) ²¹⁶	super – z lat. super nahoře, nadto, nad, přes + obří – od obr. – obvykle se spojuje se jménem kočovného kmene Avarů, který v 6.-8. st. obsadil střední Podunají (srov. sln. Ober, csl. об(ъ)гиръ Avar) + slalom – z nor. slalām ze slad ‘(lehce) nakloněný’ a nor.d. lōm, lām ‘stopa’, původně tedy ‘nakloněná stopa (lyží) ²¹⁷

²¹² Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

²¹⁵ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

²¹⁶ Этимологический онлайн-словарь русского языка Макса Фасмера, 2023, online.

²¹⁷ Rejzek, 2012, s. 574.

-	-	-
Super – G was canceled due to bad weather conditions.	Супергигант был отменен из-за плохой погоды.	Super obří slalom byl zrušen kvůli počasí.
<p>P: Ve všech třech případech se jedná o sousloví, jež vznikla odvozením z různých jazyků. Anglický termín bývá někdy uváděn také jako <i>Super giant slalom</i>, častější je nicméně právě Super – G. Ruský termín <i>Супергигант</i> je doslovným přepisem anglického výrazu <i>super giant</i>. Naproti tomu český výraz je kalkem anglického výrazu, jedná se totiž o jeho doslovný překlad.</p> <p>V: Význam konkrétních termínů je naprosto shodný.</p>		

PLOUGH	ПЛУГ	PLUH
from Old English plōh hide of land, ploughland) and Old Norse plógr (plough (the implement)), both from Proto-Germanic plōgaz, plōguz (plough) ²¹⁸	заимств. из д.-в.-н. pfluog плуг, др.-исл. plógr, англос. plóg, которые сближают частью с нов.-в.-н. pfliegen ухаживать ²¹⁹	psl. plugъ je v nejistém vztahu k pgerm. plōgaz, ze kterého je něm. Pflug, angl. plough, stisl. plōgr ²²⁰
1) a piece of farm equipment used to turn over the earth so that seeds can be planted 2) under the plough 3) to turn over the earth using a plough so that seeds can be planted 4) to move with a lot of effort or force ²²¹	сельскохозяйственное орудие с широким металлическим лемехом или диском для вспашки земли ²²²	1) nářadí k obdělávání půdy 2) sněhový pluh zařízení k odklizení sněhu ²²³
the skier ploughed	горнолыжник ехал плугом	lyžař plužil
<p>P: Původ všech termínů vychází ze starogermánštiny, z toho důvodu je možné mezi nimi pozorovat poměrně výraznou ortografickou shodu.</p> <p>V: Význam pozorovaných jednotek je vesměs shodný, ve všech případech výkladové slovníky hovoří o nástroji k obdělávání půdy. Termín <i>pluh</i> ve smyslu jízdy z kopce se špičkami lyží namířenými k sobě však nepopisuje žádný z výkladových slovníků.</p>		

²¹⁸ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

²¹⁹ Этимологический онлайн-словарь русского языка Макса Фасмера, 2023, online.

²²⁰ Rejzék, 2012, s. 406.

²²¹ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

²²² Малый академический словарь Евгеньевой А. П., 2023, online.

²²³ Internetová jazyková příručka, 2023, online.

4.3.4 Akrobatické lyžování/snowboard

EDGE	ГРАНЬ	HRANA
edge – Old English ecg ²²⁴	Русск. – цслав. <i>грань</i> ²²⁵	v. psl. <i>грань, grana</i> , původně asi ‘větev, výrůstek’ ²²⁶
1) the part of an object that is furthest from its centre 2) the thin sharp part of a blade or tool that cuts 3) something that gives you an advantage over others 4) a quality in someone’s voice that makes it sound slightly angry or impatient 5) an area beside a very steep slope 6) a special quality of excitement or danger 7) to move gradually with several small movements, or to make something do this 8) to put something on the edge or border of something 9) to change gradually, especially so as to get better or worse 10) to cut the edges of an area of grass so that they are tidy and straight ²²⁷	1) линия раздела; граница 2) плоская поверхность предмета, составляющая угол с другой такой же поверхностью 3) ребро, образуемое двумя пересекающимися плоскостями 4) качество, способ огранки, гранения ²²⁸	1) styk dvou ploch (povrchu předmětu) 2) ostrý okraj (předmětu) ²²⁹
the sharp edge of skis	острая грань лыж	ostrá hrana lyží
<p>P: Ruský výraz se vyvinul z církevní slovanštiny, český z praslovanštiny, nicméně jsou ortograficky takřka shodné.</p> <p>V: Mezi ruským a českým výrazem ve významu příliš veliký rozdíl nepozorujeme. Naproti tomu anglický výraz je, co se významu týče, o mnoho bohatější. Slovo <i>edge</i> má tak význam <i>hrana, výhoda</i>,</p>		

²²⁴ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

²²⁵ Этимологический онлайн-словарь русского языка Макса Фасмера, 2023, online.

²²⁶ Rejzcek, 2012, s. 219.

²²⁷ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

²²⁸ Малый академический словарь Евгеньевой А. П., 2023, online.

²²⁹ Internetová jazyková příručka, 2023, online.

nepříjemný tón hlasu nebo *punc*. Sportovní význam nelze pozorovat v žádném z výkladových slovníků.

TWIST	ВИНТ	VRUT
(1300-1400) Old English twist “rope” ²³⁰	из польск. gwint ²³¹	od vrtět – psl. vřtětí ‘otáčet, ohýbat, kroutit’ ²³²
1) to turn a part of your body around or change your position by turning 2) if you twist your mouth or features, you smile in an unpleasant way or look angry 3) a small piece of something that is twisted into a particular shape – twist of ²³³	1) стержень, имеющий спиральную нарезку 2) часть двигательного механизма судна или самолета в виде лопастей, укрепленных на вращающемся валу 3) спиралью 4) род карточной игры ²³⁴	1) šroub do dřeva 2) otočení těla kolem podélné osy o 360° ²³⁵
the skier did a triple twist	лыжник сделал тройной винт	lyžař udělal trojný vrut
<p>P: Původ jednotlivých výrazů je odlišný, ruský výraz vychází z polštiny, český ze praslovanštiny, anglický výraz ze staré angličtiny. Mezi jednotlivými výrazy nepozorujeme žádnou ortografickou shodu, nicméně ruský a český termín jsou shodné v rodě – mužském.</p> <p>V: Význam termínů je vesměs podobný všechny označují nějakou věc, na níž jsou zářezy. Anglický a český termín označují také točivý pohyb těla, ruský nikoliv. Ten naopak označuje na část letadla či lodě – <i>šroub</i> či na karetní hru. Vyloženu spojitost se sportovním odvětvím nicméně nezmiňuje žádný ze tří použitých výkladových slovníků.</p>		

TILT	НАКЛОН	ÚKLON
perhaps from a Scandinavian language ²³⁶	от клонить – ст.-слав. клонити ²³⁷	psl. kloniti se ²³⁸

²³⁰ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

²³¹ Этимологический онлайн-словарь русского языка Макса Фасмера, 2023, online.

²³² Rejzek, 2012, s. 764.

²³³ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

²³⁴ Малый академический словарь Евгеньевой А. П., 2023, online.

²³⁵ Internetová jazyková příručka, 2023, online.

²³⁶ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

²³⁷ Этимологический онлайн-словарь русского языка Макса Фасмера, 2023, online.

²³⁸ Rejzek, 2012, s. 288.

1) to move a part of your body, especially your head or chin, upwards or to the side 2) to move or make something move into a position where one side is higher than the other 3) if an opinion or situation tilts, or if something tilts it, it changes so that people start to prefer one person, belief, or action to others 4) an attempt to win something tilt at 5) a spoken or written attack on someone or something ²³⁹	1) наклонить—наклонять и наклониться—наклоняться 2) наклонное положение ²⁴⁰	1) uklonění 2) pohyb trupu stranou ²⁴¹
the racer started with a tilt to the right	горнолыжник начал наклоном направо	lyžař začal úklonem doprava
<p>P: Ruský termín je oba odvozen ze staroslověnštiny, český z praslovanštiny a je možné mezi nimi pozorovat jistou ortografickou shodu, zároveň jsou oba mužského rodu, neshodují se pouze v prefixu. Anglický výraz je odlišný jak po stránce etymologie, tak po stránce ortografie.</p> <p>V: Všechny výrazy jsou sémanticky velice podobné, nejvíce významů má anglický termín, který kromě náklonu označuje také slovní či písemný útok, popřípadě pokus o vítězství/obhajobu. O sportovní terminologii se nezmiňuje ani jeden z použitých výkladových slovníků.</p>		

ROTATION	ВРАЩЕНИЕ	OTÁČENÍ
from Latin rotationem – a turning about in a circle ²⁴²	от ворочать – цслав. вращати, болг. вращам, сербохорв. враћати ²⁴³	psl. točiti je kauzativum k tekti, tedy způsobovat, že něco teče, běží ²⁴⁴
1) when something turns with a circular movement around a central point 2) one complete circular turn around a central	1) приводить в движение вокруг какой-л. оси, вертеть ²⁴⁶	1) provést něčím malý kruhovitý pohyb 2) úplně ovládnout 3) obtočit, ovinout, omotat ²⁴⁷

²³⁹ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

²⁴⁰ Малый академический словарь Евгеньевой А. П., 2023, online.

²⁴¹ Internetová jazyková příručka, 2023, online.

²⁴² Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

²⁴³ Этимологический онлайн-словарь русского языка Макса Фасмера, 2023, online.

²⁴⁴ Rejzek, 2012, s. 702.

²⁴⁶ Малый академический словарь Евгеньевой А. П., 2023, online.

²⁴⁷ Internetová jazyková příručka, 2023, online.

point 3) the practice of regularly changing the thing that is being used or done, or the person who does a particular job 4) a period of time spent doing a particular job, when you will soon change to a different job for the same employer ²⁴⁵		
rotation of skis	вращение лыж	otáčení lyží
<p>P: Ruský výraz má svůj původ v církevním jazyce, český v praslovanštině. Ortografickou shodu mezi těmito termíny nepozorujeme. Anglický výraz vychází z latiny a ortograficky je také naprosto odlišný.</p> <p>V: Český a ruský termín jsou významově prakticky totožné, anglický termín je významově nepatrně bohatější, označuje také například <i>pravidelné střídání</i>. Sportovní terminologie nebyla zmíněna v žádném z výkladových slovníků.</p>		

BALANCE	РАВНОВЕСИЕ	ROVNOVÁHA
Balance (1200-1300) Old French Vulgar Latin bilancia, from Late Latin bilanx “having two pans”, from Latin lanx – plate ²⁴⁸	калькирует, через посредство нем. Gleichgewicht — то же, лат. aequilibrium ²⁴⁹	kalk. z lat. – rovný, psl. орвънь je adj. odvozené od nedoloženého předsl. orvo- příbuzné se stpr. arwis ‘pravý, opravdový + váha (převzetí ze sthn. wāga, případně stīhn. wāge) ²⁵⁰
1) a state in which all your weight is evenly spread so that you do not fall 2) a state in which opposite forces or influences exist in equal or the correct amounts, in a way that is good 3) the amount of money that you have in your bank account 4) an instrument	1) состояние неподвижности, покоя, в котором находится какое-л. тело под воздействием равных, противоположно направленных и потому взаимно уничтожающихся сил 2) устойчивое положение; устойчивость 3)	1) vyrovnání mezi různě působícími silami 2) stav dosažený vyrovnáním vlivu růz. činitelů 3) duševní klid, vyrovnanost ²⁵³

²⁴⁵ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

²⁴⁸ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

²⁴⁹ Этимологический онлайн-словарь русского языка Макса Фасмера, 2023, online.

²⁵⁰ Rejzek, 2012, s. 736.

²⁵³ Internetová jazyková příručka, 2023, online.

for weighing things, with two dishes that hang from a bar 5) when someone's mind is healthy and their emotional state is normal 6) balance something on something 7) to consider the importance of one thing in relation to something else when you are making a decision ²⁵¹	полное соответствие между чем-л., частями чего-л., уравнивание одного другим 4) покой, спокойствие ²⁵²	
the skier lost balance	лыжник потерял равновесие	lyžař ztratil rovnováhu
<p>P: Ruský a český termín jsou příkladem kalkování, tedy doslovného překladu z jiného jazyka za účelem vytvoření nového slova. V tomto případě byla původním zdrojem latina. Anglický výraz má svůj původ také v latině, nicméně není příkladem kalkování.</p> <p>V: Po stránce významu se termíny příliš neliší, anglický termín mimo rovnováhu označuje také zůstatek na účtu, český a ruský význam se shoduje. Přímá spojitost se sportovním odvětvím nebyla ve výkladových slovnících nalezena.</p>		

TRICK	ТРИУК	TRIK
(1400-1500) Old North French trique, from trikier “to deceive, cheat”, from Old French trichier ²⁵⁴	через англ. trick фокус, трюк, ловкий прием из ст.-франц. trique от народнолат ²⁵⁵	z angl. trick tv. ze severofr. trique (fr. triche) podvod, lest ²⁵⁶
1) something you do in order to deceive someone 2) something you do to surprise someone and to make other people laugh 3) something that makes things appear to be different from the way they really are ²⁵⁷	1) ловкий, эффектный прием, искусный маневр 2) ловкая, неожиданная проделка, ухищрение ²⁵⁸	1) vtipný, chytrý, lstivý kousek 2) obratný, zručný kousek 3) vtipný způsob řešení něj. problému, situace ²⁵⁹

²⁵¹ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

²⁵² Малый академический словарь Евгеньевой А. П., 2023, online.

²⁵⁴ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

²⁵⁵ Этимологический онлайн-словарь русского языка Макса Фасмера, 2023, online.

²⁵⁶ Rejzék, 2012, s. 712.

²⁵⁷ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

²⁵⁸ Малый академический словарь Евгеньевой А. П., 2023, online.

²⁵⁹ Internetová jazyková příručka, 2023, online.

contestant executed a difficult trick	участник выполнил сложный трюк	soutěžící předvedl složitý trik
<p>P: Původ jednotlivých výrazů je totožný, všechny pocházejí z francouzštiny. Český a ruský termín se shodují v rodu.</p> <p>V: Sémantika výrazů je podobná, termíny označují nějaký lstivý kousek. Žádný z výkladových slovníků nicméně nepopisuje tyto termíny ve spojitosti se sportovní terminologií.</p>		

FLIP	ПЕРЕВОРОТ	PŘEMET
probably from the sound Flip (1900-2000) Filipino ²⁶⁰	калька франц. révolution, лат. revolūtiō ²⁶¹	psl. mesti (z met-ti) má spolehlivé paralely jen v balt. lit. mēsti, 1. os. přít. metù 'vrhat, házet' ²⁶²
<p>1) to move something with a quick sudden movement so that it is in a different position</p> <p>2) to make a flat object such as a coin go upwards and turn over in the air</p> <p>3) to suddenly become very angry or upset</p> <p>4) to move a switch so that a machine or piece of electrical equipment starts or stops</p> <p>5) to turn the pages of a book or newspaper quickly, especially because you are looking for something</p> <p>6) to buy a house and then sell it again quickly for a profit, usually after improving it</p> <p>7) a movement in which you jump up and turn over in the air, so that your feet go over your head (in sports)</p> <p>8) not said or meant seriously²⁶³</p>	<p>1) резкий перелом, коренное изменение в развитии чего-л</p> <p>2) коренное изменение существующей общественно-политической системы</p> <p>3) перевернуться²⁶⁴</p>	<p>1) rychlé přetočení těla okolo ramenní osy</p> <p>2) obdobný akrobatický obrat letadla, lopink²⁶⁵</p>

²⁶⁰ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

²⁶¹ Этимологический онлайн-словарь русского языка Макса Фасмера, 2023, online.

²⁶² Rejzék, 2012, s. 391.

²⁶³ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

²⁶⁴ Малый академический словарь Евгеньевой А. П., 2023, online.

²⁶⁵ Internetová jazyková příručka, 2023, online.

the skier did a double flip	лыжник сделал двойной переворот	lyžař udělal dvojitý přemet
<p>P: Etymologie všech výrazů je odlišná, zajímavostí je, že ruský výraz je kalkem latinského výrazu <i>revolution</i>, český výraz má svůj původ v praslovanštině.</p> <p>V: Sémantika jednotlivých termínů je vesměs podobná, nejvíce významů má anglický výraz <i>flip</i>, který označuje také například hněv. Ruský termín zase označuje také státní převrat. Sportovní tematiku je možné pozorovat v českém a anglickém výkladovém slovníku.</p>		

SOMERSAULT	САЛЬТО	SALTO
(1500-1600) Old French <i>sombresaut</i> , from Latin <i>super</i> “over” + <i>saltus</i> “jump” ²⁶⁶	итал. <i>salto</i> — прыжок ²⁶⁷	z lat. <i>saltus</i> tv. od <i>salire</i> (příč. trp. <i>saltus</i>) ‘skákat, tančit’ ²⁶⁸
a movement in which someone rolls or jumps forwards or backwards so that their feet go over their head before they stand up again do/turn a somersault ²⁶⁹	полный переворот в воздухе (спортсмена, артиста) при прыжке, при перелете с трапеции на трапецию или с турника на турник и т. д. ²⁷⁰	akrobatický skok, při němž tělo opíše plný kruh kolem příčné osy těla, přemet n. překot ²⁷¹
He was the first skier to finish a somersault that day.	Он был первый лыжник, который закончил того дня сальто.	Byl první lyžař, který toho dne dokončil salto.
<p>P:Původ anglického a českého výrazu je totožný, oba vycházejí z latiny. Ruský termín vychází z italštiny. Český a ruský výraz jsou oba středního rodu.</p> <p>V: Sémanticky se všechny výrazy shodují, označují přemet těla kolem příčné osy těla. Spojitost se sportovní terminologií zmiňují všechny použité výkladové slovníky.</p>		

4.3.5 Biatlon

SPRINT	СПРИНТ	SPRINT
(1500–1600) from a Scandinavian language ²⁷²	от англ. <i>sprint</i> ²⁷³	z angl. <i>sprint</i> . původně nář. slovo skand. původu, do sportu

²⁶⁶ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

²⁶⁷ Этимологический онлайн-словарь русского языка Макса Фасмера, 2023, online.

²⁶⁸ Rejzek, 2012, s. 590.

²⁶⁹ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

²⁷⁰ Малый академический словарь Евгеньевой А. П., 2023, online.

²⁷¹ Internetová jazyková příručka, 2023, online.

²⁷² Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

²⁷³ Этимологический онлайн-словарь русского языка Макса Фасмера, 2023, online.

		zavedeno v poslední třetině 19. st. ²⁷⁴
a short race in which the runners, riders, swimmers etc move very fast over a short distance ²⁷⁵	бег, плавание и т. д. на короткую дистанцию ²⁷⁶	běh n. jízda s maximálním vypětím po celé trati; běžecký n. cyklistický závod na krátké trati ²⁷⁷
Today, sprints are on the programme.	На программе будут сегодня спринты.	Dnes jsou na programu sprinty.
<p>P: Všechny výrazy jsou skandinávského původu, do ruštiny a češtiny se nicméně termín sprint dostal díky angličtině. Ortografická totožnost panuje mezi všemi výrazy. Český a ruský výraz se navíc shodují v rodě.</p> <p>V: Po stránce významu jsou si termíny velice podobné, všechny označují nějaký závod na krátké trati s maximálním vypětím sil. Výkladové slovníky popisují všechny výrazy ve spojitosti se sportovním odvětvím.</p>		

RIFLE	ВИНТОВКА	PUŠKA
rifle (1700-1800) rifle “to cut grooves on the inside of something, especially a gun barrel” (17-21 centuries), from Old French rifler “to cut into a surface, steal” rifle (1300-1400) Old French rifler ²⁷⁸	от винт, из польск. gwint — то же, из нем. Gewinde – нарезка ²⁷⁹	ze střhn. buhse tv. a to ze střlat. buxis ‘krabice’, lat. pyxis tv. z ř. pyxis ‘krabice’, od pýxos ‘zimostráz’, přenesení na dělo a později ručnici asi podle válcovitého tvaru hlavně ²⁸⁰
1) a long gun which you hold up to your shoulder to shoot 2) to search a place or container quickly because you are looking for something, especially something to steal ²⁸¹	ружьё с винтовыми нарезами на канале ствола ²⁸²	ruční zbraň s dlouhou hlavní ²⁸³

²⁷⁴ Rejzek, 2012, s. 628.

²⁷⁵ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

²⁷⁶ Малый академический словарь Евгеньевой А. П., 2023, online.

²⁷⁷ Internetová jazyková příručka, 2023, online.

²⁷⁸ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

²⁷⁹ Этимологический онлайн-словарь русского языка Макса Фасмера, 2023, online.

²⁸⁰ Rejzek, 2012, s. 548.

²⁸¹ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

²⁸² Малый академический словарь Евгеньевой А. П., 2023, online.

²⁸³ Internetová jazyková příručka, 2023, online.

to load a rifle	зарядить винтовку	nabít pušku
<p>P: Původ jednotlivých slov je naprosto odlišný, každé bylo přejato z jiného jazyka. Mezi termíny tudíž nepanuje ani ortografická shoda.</p> <p>V: Sémanticky si jsou jednotlivé výrazy velice podobné, český a anglický výkladový slovník termíny <i>puška</i> a <i>rifle</i> definuje jako dlouhou ruční zbraň, zatímco ruský výkladový slovník je více specifický a výraz <i>винтовка</i> definuje jako zbraň s drážkami v hlavni. O vyložení sportovním významu se nezmiňuje ani jeden z výkladových slovníků.</p>		

SHOT	ПУЛЯ	STŘELA
Old English scot ²⁸⁴	заимств. из польск. kula – шар, с вторичным п- под влиянием слов палить или пушка ²⁸⁵	psl. strěla ²⁸⁶
1) gun 2) small metal balls that are shot, many at a time, from a shotgun 3) an attempt in sport to throw, kick, or hit the ball towards the place where you can get a point 4) a photograph 5) the view of something in a film or television programme that is produced by having the camera in a particular position 6) an attempt to do something or achieve something, especially something difficult 7) a remark that is intended to criticize or hurt someone 8) a small amount of a strong alcoholic drink 9) an injection of a drug 10) a heavy metal ball that competitors try to throw as far	1) заимств. из польск. kula – шар, с вторичным п- под влиянием слов палить или пушка 2) стремительно 3) отливать (или лить) пули – хвастливо лгать, рассказывать что-л. неправдоподобное ²⁸⁸	1) vypuštění střely ze zbraně, zvl. rána ze střelné zbraně a hluk tím způsobený 2) výhled, volná prostora ke střelbě do přiměřené vzdálenosti ²⁸⁹

²⁸⁴ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

²⁸⁵ Этимологический онлайн-словарь русского языка Макса Фасмера, 2023, online.

²⁸⁶ Rejzek, 2012, s. 642.

²⁸⁸ Малый академический словарь Евгеньевой А. П., 2023, online.

²⁸⁹ Internetová jazyková příručka, 2023, online.

as possible in the sport of shot put 11) n bad condition because of being used too much or treated badly ²⁸⁷		
the shot hit the target	пуля попала в цель	střela zasáhla cíl
<p>P: Etymologie jednotlivých výrazů je odlišná, z toho důvodu u nich nepozorujeme ani ortografickou podobnost.</p> <p>V: Významově nejbohatší je bezesporu anglický výraz, který kromě slova střela označuje také například fotografii, dávku drogy, pokus, špatný stav či alkoholický nápoj. Anglický výraz má zároveň více významů na poli sportovní terminologie – označuje zároveň střelu i disciplínu vrh koulí. Ruský a český termín mají vesměs podobný význam, v ruštině však termín <i>пуля</i> označuje také slovo <i>překotně, prudce</i>.</p>		

SCOPE	ВИЗИР	HLEDÍ
scope (1500-1600) Italian scopo “purpose”, from Greek skopos ²⁹⁰	заимств. из нем. Visier мишень ²⁹¹	od hledět – psl. ględati, ględęti, příbuzné se střhn. glinzen lesknout se ²⁹²
1) the range of things that a subject, activity, book etc deals with scope of 2) the opportunity to do or develop something 3) an instrument for observing, viewing, or examining ²⁹³	1) оптическое устройство фото- или киноаппарата, служащее для определения границ изображения снимаемого объекта 2) деталь прицельного приспособления с узкой щелью 3) прибор, устройство для производства визирования ²⁹⁴	1) sklápěcí přední část rytířské přílby 2) část mířidel umístěná blíž oku ²⁹⁵
the scope was covered	визир был закрыт	zakryté hledí
<p>P: Původ všech tří zkoumaných jednotek je naprosto odlišný. Proto si nejsou podobné ani po stránce ortografie. Rozdílnost je patrná i na poli gramatiky – ruský termín je rodu mužského, zatímco český termín je rodu středního.</p>		

²⁸⁷ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

²⁹⁰ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

²⁹¹ Этимологический онлайн-словарь русского языка Макса Фасмера, 2023, online.

²⁹² Rejzék, 2012, s. 206.

²⁹³ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

²⁹⁴ Малый академический словарь Евгеньевой А. П., 2023, online.

²⁹⁵ Internetová jazyková příručka, 2023, online.

V: Význam zkoumaných jednotek je téměř totožný – všechny označují část mířidel, anglický termín navíc označuje slovo *rozsah* či *rámec*, český termín zase jako jediný označuje také část rytířské přilby.

PENALTY LOOP	ШТРАФНОЙ КРУГ	TRESTNÉ KOLO
penalty – (1500-1600) Medieval Latin poenaltas, from Latin poenalis + loop – perhaps from Scottish Gaelic lub “loop, bend” ²⁹⁶	штраф – из нем. Strafe наказание, денежный штраф + круг – ст.-слав. крѣгъ ²⁹⁷	trest – stč. tres(k)tati trestat, kárat + kolo – psl. (gen. kolese) souvisí se stpr. kelan tv., angl. wheel, ř. kýklos srov., cyklus ²⁹⁸
-	-	-
the biathlete had to go to the penalty loop	биатлонист должен был отправиться в штрафной круг	biatlonista musel na trestné kolo
P: Ve všech případech se jedná o sousloví, jež mají různý původ. Částečnou gramatickou shodu lze pozorovat mezi českým a ruským výrazem – oba jsou středního rodu. V: Význam všech porovnávaných výrazů je totožný, neboť se jedná o přesné termíny, nejspíše právě z toho důvodu je nebylo možné najít ve výkladových slovnících.		

CALIBRE	КАЛИБР	ŘÁŽE
French calibre, from Old Italian calibro, from Arabic qalib – block on which shoes are made ²⁹⁹	через польск. kaliber или нем., голл. kaliber, франц. calibre (с 1478 г.) из ит.	od ráz – psl. razъ je od slovesa raziti ‘tlouci, sekat’, což je opětovací sloveso k řezati ³⁰¹

²⁹⁶ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

²⁹⁷ Rejzek, 2012, s. 297.

²⁹⁸ Этимологический онлайн-словарь русского языка Макса Фасмера, 2023, online.

²⁹⁹ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

³⁰¹ Rejzek, 2012, s. 556.

	calibro, arab. kâlib от греч. κалόδιον форма, образец ³⁰⁰	
1) the level of quality or ability that someone or something has achieved of somebody's calibre 2) the width of the inside of a gun or tube 3) the width of a bullet ³⁰²	1) диаметр канала ствола огнестрельного оружия, орудия 2) определенный размер какого-л. изделия, какой-л. детали и т. п. 3) измерительный инструмент для проверки размеров, формы и взаимного расположения частей изделий 4) газмер, величина, форма чего-л. ³⁰³	1) bojovná nálada, chuť, odvaha 2) vnitřní průměr hlavně zbraní n. průměr střely, kalibr 3) rozjařit se, rozohnit se ³⁰⁴
Rifles of specific calibre are used in biathlon	в биатлоне используются винтовки определенного калибра	v biatlonu se používají pušky specifické ráže
<p>P: Ruský a anglický výraz mají rozdílnou etymologii, přesto si jsou ortograficky velice podobné. Český termín pochází ze staroslověnštiny a ortograficky se odlišuje. Další odlišnost lze pozorovat na poli gramatiky – český termín je rodu ženského, ruský rodu mužského.</p> <p>V: Sémanticky nejbohatší je ruský výraz, který kromě slova <i>ráže</i> označuje také <i>nástroj na měření</i>, či <i>rozměr, veličinu</i>. Naproti tomu český výraz kromě <i>průměru hlavně</i> označuje také <i>bojovnou náladu, chuť</i>. Všechny zkoumané výkladové slovníky se o vybraných termínech zmiňují ve spojitosti se střelbou, nikoliv však tou sportovní.</p>		

MASS START	МАСС-СТАРТ	ZÁVOD S HROMADNÝM STARTEM
1. (1300-1400) French masse, from Latin massa, from Greek maza 2. (800-900) Vulgar Latin missa “sending away at the end of a religious service”, from Latin mittere “to send” + start – Old English styrtan “to jump” ³⁰⁵	-	závod – již stč., jinak p. zawody, csl. zavodъ tv. Původně asi ‘sázka, zástava’ + hromadný – od hromada –psl. gramada/gromada nemá jasné tvoření, nejbliže mu stojí lit. grāmatas tv., dále

³⁰⁰ Этимологический онлайн-словарь русского языка Макса Фасмера, 2023, online.

³⁰² Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

³⁰³ Малый академический словарь Евгеньевой А. П., 2023, online.

³⁰⁴ Internetová jazyková příručka, 2023, online.

³⁰⁵ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

		je příbuzné angl. cram ‘cpát + start – z angl. start tv. od slovesa (to) start ‘vyrazit, dát se do pohybu, začít’ ³⁰⁶
mass – 1) a large amount of a substance which does not have a definite or regular shape 2) a large crowd 3) the main ceremony in some Christian churches ³⁰⁷	масса – 1) количество, объем вещества, составляющего, образующего тот или иной предмет, а также само вещество, материя, из которых состоит предмет 2) одна из основных физических характеристик материи, являющаяся мерой ее инерционных и гравитационных свойств ³⁰⁸	hromadný – zahrnující větší počet něčeho, masový start – počátek sport. závodního běhu n. jízdy; postavení, poloha závodníka při něm ³⁰⁹
Mass start is on programme on Sunday.	В воскресенье в программе масс-старт.	Závod s hromadným startem je na programu v neděli.
<p>P: Ve všech případech se jedná o slovní spojení. Původ anglického výrazu je v latině. Ruský výraz je doslovným přepisem toho anglického, proto má také stejný původ. Český výraz se skládá ze tří slov, přičemž jejich původ se různí.</p> <p>V: Vzhledem k tomu, že se jedná o přesné termíny, je jejich význam stejný. Zajímavostí je, že anglický výraz mass mimo jiné označuje také duchovní mši. Ruský výraz масса a anglický výraz mass mají téměř totožný význam. V češtině také existuje nespisovná hovorová varianta závodu s hromadným startem – <i>masák</i>.</p>		

4.3.6 Severská kombinace

NORDIC COMBINED	ГОРНОЛЫЖНОЕ ДВОЕБОРЬЕ	SEVERSKÁ KOMBINACE
Nordic (1800-1900) French nordique, from nord “north” + combine (1400-1500) French	от горнолыжник (viz výše) + двое – ст.-слав. + бороться – ст.-слав. ³¹¹	od sever – psl. sěverъ + kombinovat – z lat. combināre ³¹²

³⁰⁶ Rejzek, 2012, s. 631.

³⁰⁷ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

³⁰⁸ Малый академический словарь Евгеньевой А. П., 2023, online.

³⁰⁹ Internetová jazyková příručka, 2023, online.

³¹¹ Этимологический онлайн-словарь русского языка Макса Фасмера, 2023, online.

³¹² Rejzek, 2012, s. 299.

combiner, from Late Latin combinare, from Latin com- (→ COM-) + bini “two by two” ³¹⁰		
-	-	-
the nordic combined race was postponed	горнолыжное двоеборье было отменено	severská kombinace byla odložena
<p>P: Původ termínů jako takových je rozdílný, proto i z ortografického hlediska jsou termíny odlišné. Shoda nicméně panuje mezi anglickým výrazem <i>combined</i> a českým termínem <i>kombinace</i> zde je etymologie shodná. Pro český termín se vžilo také synonymum <i>sduženáři</i> (závodníci v severské kombinaci). Ruský výraz <i>двоеборье</i> je naopak odlišný jak po stránce původu, tak po stránce ortografie.</p> <p>V: Vzhledem k tomu, že všechny tři termíny se skládají z více než jednoho slova, nebylo možné význam jednotlivých termínů ve výkladových slovnících dohledat, nicméně všechny tři termíny jsou odvozeny od jiných, v jazyce aktivně používaných slov.</p>		

SKI JUMP	ТРАМПЛИН	SKOKANSKÝ MŮSTEK
ski – norwegian Old Norse skith “stick of wood, ski”+ jump – Middle English jumpen ³¹³	из ит. trampolino ³¹⁴	od skočit – psl. sьkočiti je nejspíš odvozeno od sьkokъ ‘sko + můstek – od most – psl. mostъ se spojuje s nĕm. Mast ‘sloup, stožár’, střír. maide ‘hůl’, lat. mālus stěžeh ³¹⁵
a long steep sloping platform which people go down on skis and jump off to see how far they can go through the air in sports competitions ³¹⁶	1) спортивное сооружение или устройство, служащее для увеличения длины полета, прыжка и т. п. Спортсмена 2) опора, исходный пункт для каких-л. действий	1) konstrukce pro skoky na lyžích ³¹⁷

³¹⁰ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

³¹³ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

³¹⁴ Этимологический онлайн-словарь русского языка Макса Фасмера, 2023, online.

³¹⁵ Rejzek, 2012, s. 482.

³¹⁶ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

³¹⁷ Internetová jazyková příručka, 2023, online.

the ski jump was covered in snow	трамплин был покрытый снегом	skokanský můstek byl pokrytý sněhem
<p>P: V případě českého a anglického výrazu se jedná o slovní spojení, jež vznikla díky kombinaci v jazyce již existujících slov. Zajímavostí je, že český termín skokanský můstek se skládá právě z výrazu <i>můstek</i>, který nemá se sportovním odvětvím nic společného. Pojmenování zde tak vzniklo nejspíše na základě vnější podobnosti. Ruský termín je jednoslovný a má svůj původ v italštině. Ortografickou shodu mezi výrazy nepozorujeme.</p> <p>V: Význam všech termínů je téměř totožný, ruský termín také označuje odrazový můstek v abstraktním slova smyslu. Spojitost se sportovním odvětvím zmiňují všechny výkladové slovníky.</p>		

FLY	ЛЕТЕТЬ	LETĚT
Fly – Old English fleoge (1800-1900) ³¹⁸	ст.-слав. летѣти, лештж ³¹⁹	psl. letěti souvisí s lit. lėkti tv., lot. lēkt ‘poskakovat’, dále asi i se střhn. lecken ‘vyhazovat’ ³²⁰
1) to travel by plane, 2) to be at the controls of a plane and direct it as it flies 3) to move through the air using wings 4) to move somewhere quickly and suddenly 5) to make a kite fly in the air 6) if a flag flies, or if you fly it, it is fixed to the top of a tall pole so that it can be easily seen 7) formal to leave somewhere in order to escape 8) a plan that will fly will be successful and useful 9) a small flying insect with two wings 10) the part at the front of a pair of trousers which you can open 11) to hit a ball in baseball high into the air ³²¹	1) передвигаться, перемещаться по воздуху с помощью крыльев 2) падать 3) мчаться (по земной или водной поверхности) 4) быстро проходить (о времени) 5) стремиться куда-л. (о думах, мыслях и т. п.) 6) быстро изменяться (о цене, уровне и т. п.) 7) быстро тратиться, расходоваться (о средствах) 8) ломаться, портиться, нарушаться ³²²	1) pohybovat se vzduchem silou vlastního těla n. tech. zařízení 2) být něj. silou vržen do vzduchu a tam se dále pohybovat 3) cestovat letadlem; řídit letadlo 4) rychle běžet, utíkat, jet 5) padat 6) rychle plynout, míjet 7) dostat náhle výpověď ³²³

³¹⁸ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

³¹⁹ Этимологический онлайн-словарь русского языка Макса Фасмера, 2023, online.

³²⁰ Rejzék, 2012, s. 353.

³²¹ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

³²² Малый академический словарь Евгеньевой А. П., 2023, online.

³²³ Internetová jazyková příručka, 2023, online.

to fly really far	лететь очень далеко	letět opravdu daleko
<p>P: Ruský termín má svůj původ ve staroslověnině, český v praslovanštině, díky tomu jsou ortograficky téměř totožné. Anglický výraz má etymologii i ortografii odlišnou.</p> <p>V: Sémantika jednotlivých výrazů je velice bohatá ve všech třech zkoumaných jazycích. Kromě užití slova letět ve smyslu cestování je zajímavé například anglické <i>to fly a kite</i>, v češtině se pro tuto činnost vžil výraz <i>pouštět draka</i>, další zajímavostí je anglický výraz <i>to fly a flag</i>, česky <i>mávat vlajkou</i>. Anglický výraz <i>to fly</i> má také v překladu význam <i>pláchnout</i>. Ruský výraz zase mimo jiné označuje rychlé utrácení peněz. Ryze sportovní význam žádný z výkladových slovníků u vybraných výrazů neuvádí, což může být zapříčiněno právě velikou rozmanitostí významů.</p>		

SCORE	СЧЁТ	SKÓRE
(1000-1100) Old Norse skor “mark cut into a surface, count, twenty ³²⁴	от читать + префикс с-, ст.-слав. чѣтѣ ³²⁵	z angl. score ³²⁶
1) the number of points that each team or player has won in a game or competition 2) a written or printed copy of a piece of music, especially for a large group of performers, or the music itself 3) a mark that has been cut onto a surface with a sharp tool 4) to win a point in a sport, game, competition, or test 5) to be very successful in something you do 6) to arrange a piece of music for a group of instruments or voices be scored for something 7) to manage to buy or get illegal drugs 8) a group of 20, or about 20, people or things ³²⁷	1) считать 2) результат каких-л. подсчетов, вычислений (выраженный в числах) 3) документ с указанием суммы денег, которая должна быть уплачена за что-л. 4) взаимные денежные расчеты ³²⁸	stav n. výsledek sport. utkání vyjádřený poměrem bodů ³²⁹

³²⁴ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

³²⁵ Этимологический онлайн-словарь русского языка Макса Фасмера, 2023, online.

³²⁶ Rejzék, 2012, s. 605.

³²⁷ Longman Dictionary of Contemporary English Online, 2023, online.

³²⁸ Малый академический словарь Евгеньевой А. П., 2023, online.

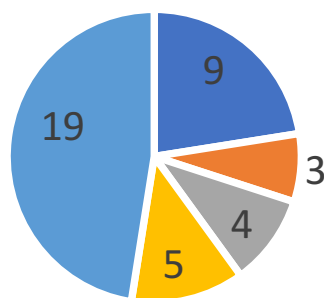
³²⁹ Internetová jazyková příručka, 2023, online.

the score appeared on the screen	счёт показался на мониторе	na obrazovce se objevilo skóre
<p>P: Český termín přímo vychází z anglického, který má svůj původ ve Skandinávii. Z tohoto důvodu jsou si oba výrazy ortograficky velice podobné. Ruský výraz vznikl odvozením od slova <i>читатъ</i> a také prefixací. Od českého termínu se liší i svým rodem, je rodu středního, český mužského.</p> <p>V: Sémanticky je ruský a anglický termín o mnoho bohatější než ten český. Ruský termín kromě slova skóre označuje také finanční vypořádání. Anglický výraz zase mimo jiné označuje hudební partituru, zářez do dřeva, skupinu lidí, ale i způsob, jak si obstarat drogy. Sportovní význam tohoto termínu popisují výkladové slovníky všech zmíněných jazyků.</p>		

4.4 Shrnutí výsledků analýzy

Celkem bylo v bakalářské práci analyzováno čtyřicet českých, ruských a anglických výrazů. Z analýzy vyplývá, že ortografická shoda či podobnost mezi ruskými a českými výrazy se vyskytovala u devíti analyzovaných výrazů, ortografická shoda či podobnost mezi ruskými a anglickými výrazy byla nalezena mezi třemi analyzovanými výrazy, celkem čtyři anglické a české výrazy se mezi sebou ortograficky shodovaly nebo si byly podobné, pět výrazů bylo shodných ve všech třech zkoumaných jazycích a zbylých devatenáct analyzovaných výrazů bylo rozdílných. Mezi ruské a české výrazy, které byly ortograficky shodné či podobné se řadí například tyto: *лыжи* – *lyže*, *трасса* – *trasa*, *грань* – *hrana*. Pokud byly zkoumané výrazy ortograficky shodné, často panovala shoda i na poli etymologie. Ne vždy to ale byla pravda, například výraz *hrana* má svůj původ v praslovanštině, kdežto výraz *грань* v církevní slovanštině. Ortografická shoda či podobnost mezi anglickými a ruskými

Ortografická podobnost/shoda mezi jednotlivými jazyky

■ rj - čj ■ rj - aj ■ aj- čj ■ rj - čj -aj ■ rozdílné

výrazy se vyskytla například u slov *класс* – *class*, *калибр* – *calibre*. Mezi české a anglické ortograficky shodné či podobné výrazy se řadí například: *helmet* – *helma*, *score* – *skóre*. Etymologie těchto výrazů byla rozdílná, významově bohatší byly povětšinou anglické výrazy. Shoda mezi všemi třemi jazyky se vyskytla například u slov: *sprint* – *спринт* – *sprint*, *slalom* – *слалом* – *slalom*, *trick* – *трюк* – *trik*.

Devatenáct výrazů, které byly analyzovány mělo rozdílné znaky jak na poli ortografie, tak na poli etymologie či sémantiky. Obecně se dá říci, že co do významu, byly z naprosté většiny nejrozmanitější anglické výrazy, to může být zapříčiněno faktem, že angličtina je analytický jazyk, což mu umožňuje větší flexibilitu právě na poli sémantiky. Počet významů mezi českými a ruskými termíny se příliš nelišil. Pravděpodobně díky tomu, že oba jazyky se řadí mezi syntetické, k tomu se jedná o slovanské jazyky.

Etymologie zkoumaných výrazů byla poměrně rozmanitá. Jen osm českých a ruských výrazů bylo přejato z angličtiny. Zbylé české a ruské výrazy mají svůj původ v latině, němčině, církevní slovanštině, praslovanštině, staroslověnštině atd. Anglické výrazy nejčastěji pochází z latiny, staré angličtiny nebo francouzštiny.

O sémantické stránce zkoumaných výrazů se dá říci, že pokud byly zkoumané výrazy novější/mladší, či vešly do jazyka později, byla větší pravděpodobnost, že se budou významově shodovat (*trik*, *slalom*). Naopak výrazy, jež vznikly o mnoho století dříve, během let získaly mnoho dalších rozšiřujících významů (*hůlka*, *hrana*).

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo přehledně zpracovat a zanalyzovat vybrané aspekty lexikonu zimního sportu lyžování a snowboardingu a porovnat tyto ruské, české a anglické lexikální jednotky. Komparace proběhla na úrovni sémantické, etymologické a také ortografické.

Práce je složena ze dvou částí – teoretické a praktické. V úvodu teoretické části se práce zabývá lexikologií jako vědní disciplínou – zkoumá, na jaké poddisciplíny se dále dělí. Nejpodstatnějším poznatkem je, že lexikologie nezkoumá pouze slovní zásobu jako takovou, nýbrž i vzájemné vztahy konkrétních lexikálních jednotek. Ve své teoretické části se práce zabývá také slovem, slovní zásobou, jejími vrstvami, mezi něž se řadí například neologismy – ty jsou také dopodrobna rozebrány a klasifikovány, práce se také zabývá, jakým způsobem jsou neologismy utvářeny. Další vrstvou, jíž se teoretická část bakalářské práce věnuje, jsou odborné termíny a profesionalismy, ty jsou opět rozebrány a klasifikovány do jednotlivých odvětví. Jedna samostatná kapitola je věnována také slangu a argotu. V neposlední řadě se teoretická část samostatně věnuje také sportovnímu slangu.

Další část teoretické práce se zabývá proměnami ve slovní zásobě ruského jazyka. Zvláštní pozornost je věnována přejímání, jeho druhům, práce se také zmiňuje, jaké jazyky byly v průběhu let zprostředkovatelskými jazyky. Kapitola se nevěnuje pouze přejímání ze slovanských, ale i z neslovanských jazyků. Zajímavým poznatkem je, že pro ruský jazyk byl dlouhou dobu zprostředkovatelským jazykem turecký a polský jazyk. Zvláštní kapitola se věnuje také specifickému druhu přejímání, a to kalkování. To je zde znovu klasifikováno a rozděleno do jednotlivých skupin.

Poslední kapitoly teoretické části jsou zaměřeny na slovní zásobu lyžařského sportu, práce objasňuje, kým a za jakých okolností je sportovní terminologie lyžařského sportu používána. Práce se také věnuje lyžařskému sportu jako takovému a jeho různým odvětvím od jejich historie až po současnost. V této části se práce snaží objasnit, jak jednotlivé zimní sporty vznikly, za jakých podmínek se rozvíjely, v jakých národních i mezinárodních organizacích se sdružují. Dále se práce zaměřuje na způsob hodnocení konkrétních disciplín a také se dotýká tématu úspěchu konkrétních ruských sportovců v těchto disciplínách.

Praktická část bakalářské práce se zabývá samostatnou analýzou ruské, české a anglické slovní zásoby v oblasti lyžování a snowboardingu. Jednotlivé výrazy byly vybrány na základě četnosti v televizních a internetových přenosech sportovních utkání, tiskových prohlášeních či na základě četnosti na oficiálních webových stránkách. Analýza jednotlivých výrazů byla uskutečněna na úrovni sémantiky, etymologie a ortografie.

Analýza prokazuje, že česká a ruská terminologie sportovního odvětví lyžování a snowboardingu, ač to na první pohled nemusí být zřejmé, nepodléhá do takové míry přejímání výlučně z anglického jazyka, nýbrž je hojně uplatněno i přejímání z jazyků jiných. Celkem bylo analyzováno čtyřicet jednotek, z toho pouze osm českých a ruských výrazů bylo přímo přejato z anglického jazyka. Může to být zapříčiněno faktem, že lyžování jako sport je poměrně stará disciplína, uživatelé českého a ruského jazyka si osvojili vlastní terminologii. Ta užívá slova, která v jednotlivých jazycích existovala již dříve, jen měla odlišné užití. Na základě toho byla nejspíše tato slova implementována právě do sportovní terminologie, kde v průběhu let natolik zdomácněla, že již nebylo potřeba je doplňovat či dokonce nahrazovat lexikonem novým, přejatým. Tato terminologie má svůj původ především ve staroslověně, němčině, staroruštině, francouzštině či latině. Taková terminologie ještě z větší části nepodléhá vlivu globalizace, která je do veliké míry ovlivněna právě anglickým jazykem. Anglické jednotky mají původ zvláště v latině, staré francouzštině či staré angličtině. Větší tendenci přejímat z angličtiny bylo možné pozorovat u těch českých a ruských výrazů, jež souvisejí s disciplínami, které jsou novější – především akrobatické lyžování, snowboarding či biatlon. Po stránce významu byl ze zkoumaných jazyků bezpochyby nejbohatší ten anglický. Svoji roli zde zajisté hraje konverze – změna jednoho slovního druhu na jiný. Dále veliký počet významů anglických výrazů zajisté ovlivnil fakt, že anglický jazyk je jazykem analytickým, což mu dodává poměrně významnou rozmanitost právě na poli sémantiky. Ruský a český jazyk jsou naopak jazyky syntetické. Ruské a české výrazy se povětšinou ve významu shodovaly, počet jejich významů se příliš nelišil. Analýza ortografických jevů prokázala, že pokud se vyskytla shoda, panovala především mezi českým a ruským výrazem, což může být zapříčiněno příbuzností obou jazyků. U některých českých a ruských jevů bylo možné provést také gramatickou analýzu, a

totiž porovnání rodů. Ve většině případů se však jednotlivé výrazy v rodu neshodovaly.

Je zapotřebí zmínit, že některé analyzované termíny se nevyskytují pouze v jediné formě, nýbrž mají své vlastní synonymické tvary. To znamená, že některé výrazy by mohly být analyzovány z jiného úhlu pohledu a mohly by být odhaleny nové skutečnosti. Toto téma tak bezpochyby skýtá další možnosti rozpracování. Na to však v této práci nebyl vyhrazen prostor, proto se analýza vždy věnuje pouze jedné formě jednoho konkrétnímu výrazu.

Резюме

Целью данной бакалаврской работы было рассмотреть и проанализировать отдельные аспекты лексики зимних видов спорта – лыж и сноуборда, а также сравнить эти лексические единицы русского, чешского и английского языков. Сравнение проводилось на семантическом, этимологическом, а также орфографическом уровне.

Работа состоит из двух частей – теоретической и практической. В начале теоретической части работы рассматривается лексикология как научная дисциплина – на какие субдисциплины она далее делится, в теоретической части работы также рассматривается слово, лексика, ее слои, к которым относятся, например, неологизмы – они также подробно рассматриваются и классифицируются, в работе также рассматривается, как образуются неологизмы. Еще один пласт, которому посвящена теоретическая часть бакалаврской работы, — это профессиональные термины и профессионализмы, которые опять же анализируются и классифицируются по разным отраслям. Отдельная глава также посвящена сленгу и аргю. И, наконец, в теоретической части отдельно рассматриваются виды спорта.

Практическая часть бакалаврской работы посвящена самостоятельному анализу русской, чешской и английской лексики в области лыжного спорта и сноуборда. Отдельные термины были отобраны на основе их частотности в телевизионных и интернет-трансляциях спортивных матчей, заявлениях для прессы или на основе их частотности на официальных сайтах. Анализ каждого термина проводился на уровне семантики, этимологии и орфографии.

Анализ показал, что чешская и русская терминология спортивного сектора лыжного спорта и сноуборда, хотя это может быть не очевидно на первый взгляд, не подвержена такой степени заимствования исключительно из английского языка, но также широко заимствуется из других языков. Всего было проанализировано сорок единиц, из которых только восемь чешских и русских выражений были напрямую заимствованы из английского языка. Это может быть связано с тем, что лыжный спорт как вид спорта является относительно старой дисциплиной, и чешские и русские пользователи языка разработали свою собственную терминологию. В последней используются слова, существовавшие

ранее в каждом языке, но имевшие разное употребление. В результате эти слова, вероятно, были внедрены в спортивную терминологию, где с годами они стали настолько привычными, что уже не было необходимости дополнять или даже заменять их новой, принятой лексикой. Эта терминология берет свое начало в основном в старославянском, немецком, древнерусском, французском или латинском языках. Такая терминология до сих пор в значительной степени не затронута глобализацией, которая в значительной степени находится под влиянием английского языка. Английские единицы имеют свое происхождение, прежде всего, в латинском, старофранцузском или староанглийском языках. Большую тенденцию к заимствованию из английского языка можно наблюдать для тех чешских и русских терминов, которые связаны с дисциплинами, возникшими совсем недавно – особенно акробатические лыжи, сноуборд или биатлон. С точки зрения значения английский язык, несомненно, является самым богатым из всех исследованных языков. Конверсия - замена одного типа слов на другой – безусловно, играет здесь определенную роль. Кроме того, на большое количество значений английских выражений, безусловно, влияет тот факт, что английский язык является аналитическим языком, что дает ему довольно значительное разнообразие в области семантики. Русский и чешский языки, с другой стороны, являются синтетическими языками. Русские и чешские выражения в основном совпадали по смыслу, количество их значений не сильно различалось. Анализ орфографических явлений показал, что в тех случаях, когда имело место соответствие, оно было в основном между чешскими и русскими выражениями, что может быть связано с родственностью этих двух языков. Для некоторых чешских и русских явлений можно было также провести грамматический анализ. Однако в большинстве случаев род отдельных выражений не совпадал.

Следует отметить, что некоторые из анализируемых терминов встречаются не только в единственной форме, но и имеют свои синонимичные формы. Это означает, что некоторые термины можно проанализировать с другой точки зрения и выявить новые факты. Таким образом, данная тема, несомненно, предлагает дальнейшие возможности для разработки. Однако в данной работе этому не отведено места, поэтому анализ всегда сосредоточен на одной форме одного конкретного выражения.

Seznam použité literatury:

Literární zdroje v českém jazyce:

BINTER, Lukáš. *Snowboarding*. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1573-2.

BOLEK, Emil, Ján ILAVSKÝ a Libor SOUMAR. *Běh na lyžích: trénujeme s Kateřinou Neumannovou*. Praha: Grada, 2008. Sport extra. ISBN 978-80-247-1371-7.

HAUSER, Přemysl, *Nauka o slovní zásobě*. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství (SPN - Státní pedagogické nakladatelství), 1986.

KAŠPER, Zdeněk. *Historie biatlonu do konce dvacátého století: ucelený pohled na vývoj a výsledky olympijského sportovního odvětví*. [Brno]: Masarykova univerzita, 2006. ISBN 80-210-3963-9.

REICHERT, Jiří, Dalibor MUSIL, Matěj NAJMAN. *Lyžování: od začátků k dokonalosti*. Praha: Grada, 2007. Sport extra. ISBN 8024717247.

ŠTUMBAUER, Jan. *Moderní lyžování*. České vyd. České Budějovice: Kopp, 2005. Průvodce sportem. ISBN 80-7232-266-4.

TROJAN, Josef a Jan FENCL. *Biatlon: 1923-2014 : od vojenských hlídek k biatlonu*. Vlkov: Helena Rezková, 2014. ISBN 978-80-905700-0-9.

Použité slovníky v českém jazyce:

HUGO, Jan, ed. *Slovník nespisovné češtiny: argot, slangy a obecná mluva od nejstarších dob po současnost : historie a původ slov.* 2., rozš. vyd. Praha: Maxdorf, c2006. ISBN 80-7345-098-4.

MACHALOVÁ, Milena, Eva VYSLOUŽILOVÁ, Oxana CAGAŠOVÁ, Tereza DOBROVOLNÁ, Andrea DRÁPELOVÁ, Eva MICHNÍKOVÁ a Markéta SVAŠKOVÁ. *Rusko-český slovník sportovní terminologie.* Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-4274-7.

REJZEK, Jiří. *Český etymologický slovník.* 2., nezměn. vyd. Voznice: Leda, 2012. ISBN 978-80-7335-296-7.

Literární zdroje v anglickém jazyce

LEMASTER, Ron. *Ultimate skiing.* Champaign, IL: Human Kinetics, c2010. ISBN 9780736079594.

LIPKA, Leonhard. *An outline of English lexicology: lexical structure, word semantics, and word-formation.* Tübingen: Niemeyer, 1990. ISBN 9783484410039.

Použité slovníky v anglickém jazyce:

Longman dictionary of the English language. Standard ed. Harlow, Essex, England: Longman, 1984. ISBN 0-582-55511-6.

Longman exams dictionary. Harlow: Longman, 2007. ISBN 978-1-4058-5137-

4

Literární zdroje v ruském jazyce

ШИЛКЕНДИРЕП Петер, ЭЛБЕРН Кристоф. *Лыжный спорт. Северная ходьба. Тренировочные программы*. Москва: Тулома, 2012. 288 с. ISBN 978-5-9900301-8-3.

ФОМИНА, Маргарита. *Современный русский язык. Лексикология*. Москва: Высшая школа, 2001. 418 с. ISBN 5-06-003794-0

КРЫСИН, Леонид, Петрович. *Современный русский язык. Лексическая семантика*. Москва: Академия, 2007. ISBN 978-5-7695-3084-5

НЕТЯГО, Надежда Васильевна, ДЮЗЕНЛИ, Мария Владимировна. *Лексикология современного русского языка: краткий курс для иностранных учащихся учебно-методическое пособие*. Екатеринбург: Издательство Уральского университета, 2016. ISBN 978-5-7996-1665-6.

РОЗЕНТАЛЬ, Дитмар Эльяшевич. *Лексика и стилистика*. Москва: Мир и образование, 2016. ISBN 978-5-94666-593-31

РОЗЕНТАЛЬ, Дитмар Эльяшевич, ГОЛУБ, Ирина Борисовна, ТЕЛЕНКОВА, Маргарита Алексеевна. *Современный русский язык*. Москва: Высшая школа, 1991. ISBN 5-06-00 1 663-3.

САМОТИК, Людмила Григорьевна. *Лексика современного русского языка*. Москва: Издательство Флинта, 2012. ISBN 978-5-9765-1393-8.

Seznam elektronických zdrojů

Český biatlon | *Oficiální webové stránky Českého svazu biatlonu*. *Český biatlon* | *Oficiální webové stránky Českého svazu biatlonu* [online]. Copyright ©2023, Český svaz biatlonu, z.s. [cit. 22.03.2023]. Dostupné z: <https://www.biatlon.cz/>

Homepage. *Homepage* [online]. Copyright © FIS. All rights reserved [cit. 11.03.2023]. Dostupné z: <https://www.fis-ski.com/>

Internetová jazyková příručka. *Internetová jazyková příručka* [online]. Copyright © [cit. 20.03.2023]. Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/>

Longman Dictionary of Contemporary English | *LDOCE*. *Longman Dictionary of Contemporary English* | *LDOCE* [online]. [cit. 13.2. 2023] Dostupné z: <https://www.ldoceonline.com/>

O akrobatickém lyžování | *Akrobatické lyžování*. *Svaz lyžařů ČR - Oficiální stránky Českého svazu lyžařů* [online]. Copyright © Svaz lyžařů České republiky 2007 [cit. 22.03.2023]. Dostupné z: <https://www.czech-ski.com/akrobaticke-lyzovani/o-discipline>

Этимологический онлайн-словарь русского языка Макса Фасмера. Онлайн-словари русского языка на лексикографическом портале ЛГΩ [online]. Copyright © 2023 lexicography.online. [cit. 06.03.2023]. Dostupné z: <https://lexicography.online/etymology/vasmer/>

История Зимних видов спорта. Символика Олимпийских Игр [online]. [cit. 15.2. 2023] Dostupné z: http://olimp.kcbux.ru/vid_sport/vid_zima/Vid_sport-zima.php

Малый академический словарь Евгеньевой А. П. (МАС). Онлайн-словари русского языка на лексикографическом портале ЛГΩ [online]. Copyright © 2023 lexicography.online. [cit. 18.03.2023]. Dostupné z: <https://lexicography.online/explanatory/mas/>

Федерация лыжных гонок России — Cross Country Ski Federation of Russia. Федерация лыжных гонок России — Cross Country Ski Federation of Russia [online]. Copyright ©2009 [cit. 01.03.2023]. Dostupné z: <http://www.flgr.ru/>